

PUTİN DÖNEMİ RUSYA'NIN UKRAYNA'YA YÖNELİK İŞGAL GİRİŞİMİNİN AVRASYACILIK PERSPEKTİFİNDEN ANALİZİ

Mehmet İŞÇİ*
Duygu DERSAN ORHAN**

ÖZ

2014'te Kırım'ın ilhakıyla başlayan ve 2022'de Rus güçlerinin Ukrayna'ya yönelik harekâtı ile tırmanan Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik işgal girişimi tarihsel anlamda derin bir geçmişe sahiptir. Prenslükler dönemine kadar giden iki ülkenin ilişkilerinde son perde Rusya'nın ortaya koyduğu tezlerle Ukrayna toprakları üzerindeki hak iddia etmesi sonucu II. Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'da yaşanan en somut krize dönüşmesidir. Bu bağlamda iki ülkeyi de merkezi bir imparatorluk sınırları içerisinde tahayyül eden Avrasyacılık görüşünün incelenmesi önem taşımaktadır. Bu çalışmanın amacı, Avrasyacılık görüşünün üzerine inşa edildiği toplumsal ve dini mitleri ortaya koyarak, Avrasyacılığın, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in Ukrayna konusundaki söylemlerin geri planındaki politik zihniyetine etkisini incelemek ve son dönemde Rus yayılmacılığının ve Avrasyacılığın en popüler temsilcilerinden olan Aleksandr Dugin'in başını çektiği muhafazakar Yeni Avrasyacıların, Ukrayna savaşına giden süreçte ortaya koyduğu tarihi, dini ve coğrafi tezlerin kökleriyle Putin'in politikalarına açtığı alanı incelemektir. Bu çerçevede, Putin dönemi Rusya'nın yeniden küresel güç olma hedefi doğrultusunda Avrasyacı görüşün Ukrayna politikalarında ve söylemlerinde son derece etkili bir unsur olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Avrasyacılık, Putin, Rusya, Ukrayna, İşgal

ANALYSIS OF RUSSIA'S INVASION ATTEMPT ON UKRAINE DURING PUTIN'S ERA FROM THE PERSPECTIVE OF EURASIANISM

ABSTRACT

The invasion attempt by Russia towards Ukraine, which began with the annexation of Crimea in 2014 and peaked with the military operations launched by Russian forces against Ukraine in 2022, has deep historical roots. The latest chapter in the relations between the two countries, dating back to the era of the principalities, has evolved into the most tangible crisis in Europe since World War II. This crisis stems from Russia's claims over Ukrainian territories, based on the theses put forward by Russia regarding Ukraine. In this context, it is important to examine the concept of Eurasianism, which envisions both countries within the borders of a central empire. The aim of this study is to examine the impact of Eurasianism on Russian President Vladimir Putin's political mentality behind the discourses on Ukraine by revealing the social and religious myths on which the Eurasianist view is built, and to examine the roots of the historical, religious and geographical theses put forward by the conservative Neo-Eurasianists led by Aleksandr Dugin, one of the most popular representatives of Russian expansionism and Eurasianism in the recent period, in the process leading up to the Ukrainian war and the space it opened for Putin's policies. In this framework,

Bu çalışma, Mehmet İŞÇİ'nin Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Doç. Dr. Duygu Dersan Orhan danışmanlığında tamamladığı "Putin Dönemi Rusya'sının Ukrayna Politikalarında Avrasyacılığın Eleştirel Jeopolitik Kuramları Çerçevesinde İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Gönderilme Tarihi: 15 Ağustos 2024

Kabul Tarihi: 23 Aralık 2024

* Doktora Öğrencisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Siyaset ve Sosyal Bilimler Programı, ANKARA, ORCID: 0009-0008-7095-480X E-posta: isci.mehmet@student.atilim.edu.tr

** Doç. Dr., Atılım Üniversitesi, İşletme Fakültesi, ANKARA ORCID ID: 0000-0002-0618-1530 E-posta: duygu.dersan@atilim.edu.tr

it is concluded that the Eurasianist view is influential in Putin-era Russia's Ukrainian policies and discourses in line with its goal of becoming a global power again.

Keywords: Eurasianism, Putin, Russia, Ukraine, Invasion

Giriş

Avrasyacılık, I. Petro'nun Rusya'da Batı kaynaklı reformlar gerçekleştirmesiyle temelleri atılan, Çarlık Rusya'nın yıkılışında siyasi bir zemin kazanan, Rusya'nın ne Avrupa ne Asya kendi başına ayrı bir kıta ve medeniyet olduğunu savunan bir görüştür. Bu görüşün çekirdeğinde Avrasya bölgesini kutsayarak Ortodoks temelli Rus milliyetçiliğini önceleyen mesihçi bir imparatorluk tahayyülü ve Batı karşıtlığı vardır. Bu bağlamda Sovyetler Birliği'nin yıkılışı sonrası oluşan emperyalist ideoloji boşluğunda Avrasyacılık önemli bir cazibe merkezine dönüşmüştür. Bu dönemde Aleksandr Dugin başta olmak üzere Yeni Avrasyacılar, Rusya'ya Batının etkisinden tamamen soyutlanmış, kendine özgü milli bir politika oluşturmak ve post Sovyet dönemde hakimiyetin kaybedildiği topraklarda yeniden söz sahibi olabilmek için teorik çalışmalar gerçekleştirmiştir. Ukrayna konusu ise Avrasyacılık bağlamında en sıcak nokta olarak öne çıkmaktadır. Zira, Avrasya İmparatorluğu için Ukrayna hayati önem taşımaktadır. Bu açıdan Avrasyacılar tarafından Ukrayna'nın tarihsel, coğrafi ve dini yapısı üzerinden ortaya konan Avrasya'nın bir parçası olduğu iddiası öne çıkmaktadır. Öte yandan Dugin mesihçi devlet anlayışı doğrultusunda Atlantikçi güçlerin küreselleşme ile geleneksel medeniyetleri yok etmeye çalıştığını savunmaktadır. Putin'in de politik zihniyetinde gittikçe belirgin hale gelen Batı karşıtlığı ve Rusya'nın koruyucu-kurtarıcı misyonuna değinmesi, Avrasyacı görüş ile olan bağının incelenmesini önemli hale getirmiştir. Özellikle de Putin'in Ukrayna'ya yönelik işgal girişimi öncesinde kaleme aldığı makalesinde ve bu süreçte geliştirdiği söylemlerde Avrasyacı tezlerle paralel görüşler ilgi çekmektedir. 2004'te yaşanan Turuncu Devrim, 2014'ten itibaren iyice belirgin hale gelen Ukrayna'nın AB ve NATO ile yakınlaşması, Putin'in Ukrayna'ya yönelik tedirginliklerini arttırmış ve bu konudaki hareket isteğini güçlendirmiştir.

Bu çalışma, Putin dönemi Rusya'nın Ukrayna politikalarının Avrasyacılık perspektifi bağlamında incelenmesini amaçlamaktadır. Avrasyacılığın seçilmesinin temel sebebi Avrasyacılığın Rusya'da gittikçe güçlenen Batı karşıtlığını temel bir unsur olarak barındıran, mesihçi anlayışla bir Avrasya İmparatorluğu tahayyül eden bir görüş olarak ön plana çıkmasıdır. Putin'in Ukrayna konusundaki söylemlerinin incelenmesinin, Rus liderin politik zihniyetinin irdelenmesini sağlayarak, kamuoyunda sıklıkla tartışılan Rusya'nın geçmiş özlemiyle hareket ettiğine yönelik iddiaların doğruluğunun sınanması açısından faydalı olacağı değerlendirilmektedir. Bu bağlamda çalışmada, klasik Avrasyacılık görüşünün tarihi ve teorik temelleri, Sovyetler Birliği'nin yıkılışının ardından Rusya için yeni bir büyük güç olma girişimi hedefi doğrultusunda şekillenen ve radikalleşen yeni Avrasyacılık görüşü, Ukrayna'nın Avrasyacılık zihniyetindeki tarihsel gelişimi ve temelleri 2004 Turuncu Devrim olaylarına dayanan Rusya-Ukrayna çatışmasının Rus hükümeti tarafından gerekçelendirmesi ele alınmaktadır. Bu gerekçelendirmelerin Rus politik zihniyetindeki yeriyle birlikte tarihsel, dini, mitolojik bağlamları da ortaya konulmaktadır. Aynı zamanda Putin'in iktidara gelmesinden bu yana ulusal/uluslararası alanda söylemlerinden yola çıkarak, Avrasyacı görüş ile olan organik ilişkisi tasvir edilmektedir.

Klasik Avrasyacılık

Tarihte ortaya çıkan çeşitli siyasi görüşler, belirli coğrafi bölgeleri kapsayan, bölge temelli bir niteliğe sahiptir. Bu görüşler, coğrafi anlamda bir bütünlüğü teşkil eden yapılar üzerinden inşa edilmiştir. Nitekim bu görüşler temel argümanlarını ortaya koyarken saf bir coğrafi bütünlük

lügen irdelemekten ziyade determinist bir yaklaşımla toplumlar üzerinde çeşitli muhakemelerde bulunurlar. Avrasyacı görüş de bu açıdan önemli bir örnek olarak ortaya çıkmaktadır. Etimolojik anlamda Avrupa ve Asya kelimelerinin birleşiminden türeyen Avrasya kelimesini ilk olarak Alexander Von Humboldt kullanmış (Aktaş, 2013), Avusturyalı jeolog Eduard Suess ise Avrasya'nın jeolojik anlamda bir bütünlük teşkil ettiğini belirterek, Avrupa ve Asya'nın bu kıtadan bölünmüş olduğunu belirtmiştir (Lukin, 2018). Bu bölge tanımı ilerleyen süreçte farklı şekillerde yapılsa da temel itibarıyla coğrafi anlamda iki ana kıtayı ifade eden bir terim olarak yaygınlaşmıştır. Günümüzde Avrasya, Kafkasya'nın batı sınırından Çin'e kadar giden, Belarus, Ermenistan, Gürcistan, Kırgızistan, Moldova, Kazakistan, Özbekistan, Rusya, Ukrayna, Tacikistan, Türkmenistan ve Azerbaycan'ın oluşturduğu bir bölge olarak bilinmektedir (Armağan, 2011).

Rusya'da Avrasyacı görüşün ortaya çıkışı, I. Petro'nun İstanbul ve Hindistan'a yaklaşmanın Rusya'nın menfaatine yönelik olduğu görüşü ile bağdaştırılmaktadır (Yılmaz, 2015). Avrasya bölgesi üzerine çalışmaların yoğunlaştığı dönem ise 20.yüzyılın başları olarak öne çıkmaktadır. Zira bu dönemde coğrafyanın alt disiplinleri gelişim göstermiş, özellikle Avrupa'da başlayan jeopolitik çalışmalar bölgeler üzerindeki stratejik derinliğin sorgulanmasına neden olmuştur. Bu dönemde İngiliz coğrafyacı Halford J. Mackinder'in ortaya koyduğu "Kara Hakimiyet" ve "Heartland/Kalpgâh" teorileri Avrasya bölgesinin tanımlanmasında ve Avrasyacı görüşün oluşumunda önemli bir gelişme olarak öne çıkmıştır. Mackinder I. Dünya Savaşı'ndan hemen sonra 1919 yılında kaleme aldığı *Democratic Ideals and Reality – Demokratik İdealler ve Gerçekler* makalesinde "Heartland-Kalpgâh" isimli yeni bir bölge tahayyül etmiş ve bu bölgenin dünya adasına hâkim olabilmek için hayati bir önem taşıdığını belirtmiştir (Robbins, 1993). Bu teorinin çekirdeğini oluşturan Kalpgâh, doğuda Sibiryâ, batıda Volga Nehri ve güneyde Himalayalar bulunan bir bölge olarak tasvir edilmiştir (Mackinder, 1942, s. 53-82).

Kalpgâh teorisi doğrudan Avrasya'nın stratejik önemini ortaya koyarken, Mackinder (1942, s. 106) sıkça üzerinde durduğu dünya hakimiyetiyle ilgili tanımı şu şekilde yapmıştır: "Doğu Avrupa'ya kim hükmederse Kalpgâh'a hâkim olur; Kalpgâh'a kim hâkim olursa Dünya Adası'na hükmeder; Dünya Adası'na kim hükmederse Dünya'ya hâkim olur.". Kalpgâh Teorisinde güç dengesinin Kalpgâh'a hükmeden devlet lehine bozulması, bu devletin Avrasya bölgesinin kenarlarına yayılmasına imkân verecektir. Halihazırda nüfuz edilemez bir kara gücüne sahip olan devletin, kenar bölgelerin kaynaklarıyla yeni bir donanma kurması, Dünya İmparatorluğu'na giden yolda büyük bir adım olacaktır. Bu senaryo ancak Almanya ve Rusya'nın birleşmesi ya da iki devletten birinin diğerini işgal etmesi durumunda gerçekleşecektir (Mackinder, 1904, s. 436). Teorisiyle ilgili kaleme aldığı son eser olan *The Round World and the Winning of the Peace* makalesinde Mackinder (1943, s. 597-598), Kalpgâh'ın coğrafi konumunu Avrasya'nın kuzeyi ve iç kısmı olarak belirtmiş ve 1943 itibarıyla Kalpgâh bölgesinin SSSCB topraklarıyla eş değer bir durumda olduğunu ifade etmiştir.

Rusya'nın içinde bulunduğu topraklara yönelik olarak geliştirilen stratejik yaklaşım Rusya'daki siyasal düşüncelerin gelişimi için de önemli bir dayanak olmuştur. Zira, bu dönemde Avrasyacı görüşün bir doktrin olarak ortaya çıkması için gerekli bir ortam mevcuttu. Çarlık Rusya'nın yıkılması ve Bolşevik Devrimi ile birlikte Rusya'dan göç eden bir grup Rus entelektüelinin I. Dünya Savaşı sonrası Rusya'nın yeniden yapılanması ve mevcut siyasi konumunu ele alması üzerine Avrasyacı görüşün temel argümanları ortaya konmuştur. Avrasyacılık hakkında araştırma yapan tarihçiler, Avrasyacılığın, I. Dünya Savaşı, Bolşevik Devrimi ve Rus İç Savaşı'nın getirdiği toplumsal ve siyasi bozulmalara karşı bir tepki olarak nitelendirmektedir (Engel,

2015, s. 5). Bu nedenle Avrasyacılığın Rus muhafazakarlığının güçlü bir tezahürü olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Avrasyacılara göre Avrasya/Rus kültürü, Batı ve Doğu kültürlerinin özelliklerini 'hiç görülmemiş' bir şekilde taşıyan, eşsiz bir kültürdür. Bu sebeple, Avrasyacılar, Rus kültürünün hem Batı hem de Doğu olmakla birlikte, gerçek manada ise ne Batı ne de Doğu kültürüne ait olduğunu savunmaktadır (Dugin, 2021, s. 19). Avrasyacılık her şeyden önce jeopolitik bir tahayyüldür (İsayev, 1991). Zira Avrasyacılık, yapısı gereği mekânın ve buna bağlı olarak tarihin 'kutsallığı' üzerine inşa edilmiş bir teoridir (Laruelle, 2015b, s. 71-72). Bu çerçevede Avrasyacıların tarihsel, ideolojik söylemleri aslında "Rusya kendi başına ne Asya ne de Avrupa'dır" şeklindeki temel jeopolitik tezini oluşturmayı ve 'bilimsel' bir şekilde gerekçelendirmeyi hedeflemektedir. Söz konusu yaklaşım, aslında hem kültürel odağa hem de Avrasya'nın 'özel' bir coğrafi dünya olduğuna yönelik düşüncenin temeline önemli bir atıftır.

Avrasyacı görüşe göre mekân, kültür ve kimlik karşılıklı bir etkileşim halindedir, bu fikrin ışığında Avrasyacıların yaptığı tüm detaylandırmalar temel gerçeklik mekânı Avrasya'nın "eşsiz ve kapalı bir kıta olmasını sağlayan coğrafi koşulların, bölgeyi yurt edinmiş halkların kader birliği ile doğal bir bağa sahip olduğunu" ve ulusların kimliklerinin de aynı şartlar dahilinde gelişim gösterdiğini kanıtlamaya yöneliktir (Laruelle, 2015b, s. 68). Avrasyacılar, reform hareketlerinden sonra yeniden yapılandırılan Hristiyanlık ile Roma-Germen kaynaklı "bireysellik, bencillik" gibi değerlerin evrensel olarak diğer kültürlerle dayatıldığı fikri karşısında "senfonik kişilik" tasvirini önceleyen, devletin birliğini savunan, Ortodoks kaynaklı Sobornost görüşünü Rus toplumunun ana unsuru olarak ortaya koymuştur (Wehrschütz, 1998). Sobornost her ne kadar Ortodoks cemaatinin ruhunu yansıtan bir kavram olarak ortaya çıksa da genel yapısı itibarıyla Rus toplum yaşamının genetik zihniyetini ortaya koyan, küresel bir fenomendir. Rus düşünür E.S. Troitsky (2010, s. 39-41), Sobornost'u dini bağlamından ziyade Rus halkının genel aile ve ekonomik yaşam tarzında bulunan, ruhsallıkla birleşmiş kolektivizm olarak ele almaktadır.

Avrasyacılığın siyasi bir boyut kazanmasındaki ilk örnekler, Sovyetler Birliği'nin kuruluş döneminde Rusya'nın hak ettiği gibi yönetilmediğine yönelik düşüncenin etrafında birleşen dil bilimci Nikolay Trubetzkoy, coğrafyacı Petr Savitsky gibi birçok farklı disiplinden gelen ve Avrasyacılığın ilk temsilcileri olarak bilinen yazarlar tarafından kaleme alınmıştır. "Avrasyacı Kitabevi" bünyesinde, N. Trubetzkoy, P. Savitsky ve George Vernadsky'nin yazılarının bulunduğu "*Ishod k Vostoku (Doğuya Hareket)*" isimli derlemenin Sofya'da yayımlanması Avrasyacılık hareketinin başlangıcı olarak görülmektedir (Subolić, 1996).

Avrasyacıların ilk eserlerinde Avrasya'da tek bir devletin tahayyül edildiği ve Rusların hiyerarşik bir düzende Avrasya halklarının eksen unsuru olduğu iddiası görülmektedir. Bu durum, Avrasyacılığın Rus milliyetçiliğine dayalı bir imparatorluğu tahayyül eden Rus emperyalizminin bir tonu olduğuna dair görüş için önemli bir referanstır. Nitekim Sergey Glebov (2015, s. 49)'a göre Rusya, Avrasyacılık görüşü ile Rus İmparatorluğu bölgesinin birliğini devam ettirmeyi, bölgesel milliyetçilikleri pasifize etmeyi ve belki de en önemli husus olarak Rus İmparatorluğu bölgesinin Avrupa'dan ayrı bir alan olduğunu dile getirerek kendi çıkarlarını tanımlamayı amaçlamaktadır. Hedefe hizmet amacıyla Avrasyacı düşünürler, determinist bir bakış açısıyla çeşitli çalışmalar gerçekleştirmiş ve Avrasya'nın birleştirici doğasına, üzerinde yaşayan toplumların yakınlığına vurgu yaparak, tarihin ve coğrafyanın Rusya'ya yüklediği misyonu meşru kılmaya çalışmıştır (Entin & Entine, 2016).

Yeni (Neo) Avrasyacılık

Sovyetler Birliği'nde Avrasyacılık ortaya çıkış dönemindeki ivmeyi fazla sürdürememiştir. II. Dünya Savaşı sonrası Sovyetler Birliği'nde jeopolitik disiplini yasaklanmış (Lacoste, 2007, s. 17-23), Avrasyacılık da hem bu sebeple hem de Sovyetler Birliği'nin güçlü ideolojik hakimiyeti nedeniyle bu dönemde fazla ilgi gören bir görüş olamamıştır. Lev Gumilev gibi kendisini 'son Avrasyacı' olarak tanımlayan ve Avrasyacı literatürüne ciddi katkılar sunan kişiler bu dönemde Sovyet politikalarını Avrasyacılık üzerinden irdelemiştir. 26 Aralık 1991'e gelindiğinde ise Sovyetler Birliği'nin kendine yeten, kapalı sisteminin bozulması ve birliğin dağılması, Rus toplumunda ulusal bir 'yerinden edinme' duygusunu pekiştirmiş, Rus bürokratlarında ve jeopolitikçilerinde Sovyet sonrası dönem için Rus üstünlüğüne dayalı yeni bir jeopolitik görüş arayışının başlamasına neden olmuştur. Nitekim, jeopolitik gelişmelerin en hızlı gelişim gösterdiği ortamlar, ulusal çöküş, yenilgi veya yerinden edinilmenin olduğu zaman dilimleridir. Rusya'da da bölgesel ve küresel rekabette geri kalma hali ve Derzhava statüsünün ani kaybı, üzüntü ve kızgınlık duygularıyla birlikte Rus bürokrasinde eski gücü tekrar kazanabilmek için yeni bir yol haritası oluşturma konusunda bir tür saplantıya yol açmıştır (Bassin vd. 2008). Aynı zamanda bu dönemde diğer belirleyici husus ise Boris Yeltsin döneminde gerçekleşen Rusya'nın liberal düzene eklenme çalışmaları olmuştur. Avrasyacılar göre Rus toplumu bu aşamada liberal demokrasinin, Rusya'nın tarihsel kimliğine ve medeniyetine yabancı olduğu gerçeğiyle karşılaşarak, Batılılaşma modeliyle, kendi kültürel değerlerinden oluşan bir model arasında kalmıştır. Toplumdaki bu durum, klasik Avrasyacı düşüncenin doğduğu I. Petro dönemindeki reformlar ile benzerlik göstermekteydi, Moskova Devlet Diplomasi Enstitüsü Rektör Yardımcısı Andrey Zagorski (1995), bu dönemde Rus toplumunda yaşanan değişimi, Batı ile iş birliği konusunda gittikçe tereddütlü bir hal alan, evrensel değerler yerine Rus ulusal çıkarlarını önceleyen ve Batı çıkarları ile çatışan bir yapıda değerlendiriyordu. Keza SSCB'nin dağılmasından sonra Rusya'da iktidara gelen Boris Yeltsin döneminden beri Vladimir Putin de Büyük Rus İmparatorluğu'nun ruhani ve fiziksel bütünlüğünü korumayı önceleyen, Batıya karşı net bir sınır çizen birleştirici bir fikrin Rusya'nın kurtuluşu olacağını savunmaktadır (Pryce, 2013). Sovyet sonrası dönemde Yeni Avrasyacılık, Batılılaşma karşısında kendine has Rus medeniyetini koruma güdüsüyle birlikte Rus vatanseverliğinin ve bilincinin odak noktası olduğu iddiasında olan ideolojik bir olgu olarak ortaya çıkmıştır (Dugin, 2014, s. 19-25). Hülasa Yeni Avrasyacılık, geçmişin aksine özellikle Putin döneminde bir teori olmasının yanısıra bir uygulama sahası da elde etmiştir (Kurt, 2019). Avrasyacılığın bulduğu karşılık doğrudan ABD hegemonyasına karşı bir platform oluşturma isteğinin bir sonucudur (Korkmaz, 2022).

Yeni Avrasyacılık, klasik Avrasyacı teori gibi uluslararası alanda yaşanan gelişmelerin devlet yapısında yarattığı değişiklikler ve siyasal sistemin bozulması sonucunda ortaya çıkan reaktif bir görüştür (V. Riasanovsky, 1967). Bu perspektiften Rusya için uluslararası sisteme yeni bir entegrasyon planı sunan Yeni Avrasyacılık, Sovyet sonrası dönemi Rusya için yeni bir büyük güç rolü olma girişimidir. Aynı zamanda Yeni Avrasyacılar için Avrasya, Mackinder'in tasvir ettiği dünya adasıdır ve Rusya'nın dünya adasında lider olmaması, küresel rekabette güçlü bir aktör olmasını da imkânsız kılmaktadır (Ovinnikov, 1994). Diğer taraftan klasik Avrasyacılık fikrinde güçlü şekilde bulunan Anglosakson/Roma-Germen karşıtlığı, Yeni Avrasyacı görüşte Atlantikçi düzene ve küreselleşmeye doğru evrilmiştir. Nitekim Yeni Avrasyacılar için Rusya tarihi, zamansal-tek doğrultulu Batı tarihine karşı koyan bir mekânsal döngü sistemi olarak ele alınmaktadır (Shlapentokh, 2012).

Aleksandr Dugin, Gennadii Zyuganov gibi yazarlar bu dönemde Yeni Avrasyacılık üzerine önemli çalışmalar yapmıştır. A. Dugin'in hem klasik Avrasyacıların eserlerini yeniden kurgulayarak bu mirası temsil etmesi, hem de Rusya'nın günümüzdeki konumunu değerlendirerek yeni görüşler ortaya koyması, Yeni Avrasyacı görüşün öncüsü olarak ortaya çıkmasını sağlamıştır. Dugin'in bu dönem çalışmalarında, Rusya'yı jeopolitik bir temelde yeniden kurma amacı hakimdir (Bassin, 2008).

Mark Bassin (2008), *Eurasianism Classical and Neo: The Lines Of Continuty* makalesinde Dugin'in Yeni Avrasyacı görüşünün, Klasik Avrasyacılığın dışında farklı düşünce ve geleneklerin de etkisinde olduğunu belirtmektedir. Bu da aslında Yeni Avrasyacılığın neden 'yeni' olduğunu kanıtlar niteliktedir. Bassin'e göre Dugin, Klasik Avrasyacılığın öğretilerini yineleyerek bu mirastan güç alırken, aynı zamanda bazı tanımlamalara yeni anlamlar atfetmektedir. İlk önemli husus Avrasya'nın sınırları ve özünü alakalıdır. Klasik Avrasyacılar göre Avrasya'nın sınırları, coğrafi sınırlar dahilinde birbirleriyle mozaik oluşturan toplumların uygarlık alanıdır. Dugin ise bu tanımlamayı kabul etmekle birlikte ideolojik bir yaklaşımla, Avrasya'nın sınırlarını ve misyonunu Atlantikçi hegemonya karşısına inşa etmektedir. Bu inşanın temelinde Atlantikçi güçlerin karşısında duran toplumların Avrasyacılık çerçevesinde birleşerek tüm dünyayı Atlantisizm'e karşı koruması yer almaktadır. Bu durum, Avrasyacılığın küresel bir görüş olarak sunulmasına olanak sağlamaktadır (Dugin, 2024, s. 316).

Dugin (2004, s.100), modernitenin, geleneksel toplumun yerini aldığını ve modern öncesi kimlikleri yok etmeyi amaçladığını savunmaktadır. Dugin bu kimlik değişimlerinin bireyde ve toplumda büyük çöküşlere sebebiyet verdiğini savunarak, küreselleşmenin devletleri yok ettiğini, evrensel vatandaşlık kavramının ulusları parçaladığını savunmaktadır. Bu hususta Dugin (2024a, s.314-315) için küresel bir diktatör olan ABD hem bir kural yazıcıdır hem de bir infazcıdır. Dugin, Avrasya tahayyülü için kabul edilemez olarak gördüğü bu yapı karşısında Amerikan İmparatorluğu'nun yok edilmesi gerektiğini savunmaktadır.

Dugin'in görüşlerinin merkezinde Rus halkı yer almaktadır. Dugin'e göre Rus toplumu özel bir dünya, halk ve jeopolitik oluşumdur. Bu oluşum; medeniyetler, kültürler, dinler, halkların genel dengesi içinde yer alan tamamen bağımsız bir sistemdir (Partiya Yevraziya, 2001). Bu durum, temel anlamıyla Dugin'in, Rus halkının ve Rusya'nın siyasi yapısının tarihte olduğu gibi günümüzde de yeni bir yayılcı ideoloji arayışında olduğunu, bunun da Avrasyacılık ile doldurulacağı varsayımı üzerinden ilerlemektedir. Zira Dugin (2021, s. 27-29)'e göre Rusya'nın tarihsel misyonunun özü Avrasya kimliğidir. Rusya'nın tarihsel misyonunun dünyanın gerçeği hakkında kendi bir arayışı ve anlayışı vardır ve süreç Rus ulusal tarihini oluşturmaktadır. Dugin bu perspektiften Rus yayılcılığının yalnızca Rus hayat alanını genişletmek olarak görmemektedir. Keza Dugin, Rus yayılcılığını son söz söyleme iddiasında olan Rus halkının "hakikat, maneviyat ve adaletin nihai zaferini" sağlamak için sahip olduğu bir görev olarak nitelermektedir.

Dugin (2021, s. 27, 28-33)'e göre Rus halkını diğer halklardan ayıran en büyük nitelik, özel bir medeniyet taşıyıcısı misyonuna sahip, kadim ve mesihçi (kurtarıcı) bir yapıda olmasıdır. Dugin kendisinin kurucusu olduğu Yevraziya Partiya (Avrasya Partisi)'nin programında ana görevlerinin, partinin çok boyutlu özgünlüğü korumak ve sağlamlaştırmak olduğunu belirtmiştir (Partiya Yevraziya, 2001). Bu açıdan Rus halkı, bu görevi tarih boyunca üstlenerek, devletlerin yalnızca etnik anlamda ana unsuru olmamış aynı zamanda kendine has medeniyet ülkesiyle istikrarın sembolü olmuştur. Dugin, bu tasvirle aynı zamanda Rus yayılcılığını kutsal bir misyon olarak tanımlayarak, Rus politikalarına önemli bir hareket serbestisi açma gayretin-

dedir. Nihayetinde bu dönemde Dugin'in çalışmaları Rusya'yı ve Rus halkını yeni dönemde harekete geçirebilecek yeni bir imparatorluk mitolojisi oluşturmayı hedeflemektedir (Engström, 2014).

Rusya'nın küresel bir misyona sahip olduğu düşüncesi, Rusya'da radikal muhafazakârlar arasında gittikçe güçlenen "Katechon" kavramıyla doğrudan ilgilidir. Ortodoks inancında Katechon, Deccal'in ve kötü güçlerin dünyaya tesir etmesini engelleyen, insanlığı koruyan bir unsurdur ve Pavlus'un Selaniklilere olan mektubundan doğmuştur. Bu görüşe göre Deccal tarafından gönderilen düşman, tarihin farklı dönemlerinde Türkler, Masonlar, Napolyon, Hitler, Amerikan ajanları, Ukraynalı faşistler ve Kiev yönetimi gibi farklı kimliklerle yıkımı getirmek için uğraşırken, Rusya ise her zaman saldırıyor gibi gözükse bile savunmada olan, dünyayı koruyan kutsal güç konumundadır (Engström, 2014; Kholmogorov, 2005, s. 280). Dugin'e (2024a, s. 315) göre günümüzdeki 'Deccal' küreselleşmedir ve ABD'nin yayılmacı hali de bu durumun merkezidir. Genelde Rusya'daki muhafazakarların teorisi de Dugin ile aynı noktada buluşurken, muhafazakârların temel savı, Rusya'nın İkinci Dünya Savaşı'nda Avrupa'yı kötülükten ve Deccal'den kurtardığı ve şimdiki misyonunun ise Avrupa'yı küreselleşme, liberalizm ve post-modernizmin kültürel yıkımından kurtarmak olduğudur (Robinson, 2019).

Avrasyacılık ve Ukrayna

Ukrayna tarih boyunca; Ukraynalılara, Ruslara, Yahudilere, Ruslara, Polonyalılara, Bulgarlara, Macarlara, Kırım Tatarlarına, Belaruslulara ve Almanlara ev sahipliği yapmış bir ülkedir (Lower, 2005, s. 1). Avrupa kıtasının en büyük ülkesi olan Ukrayna'nın batısında Polonya, Macaristan, Moldova, Slovakya ve Romanya yer alırken, kuzeyinde Belarus, doğusunda Rusya güneyinde ise Karadeniz bulunmaktadır (Zasenko vd. 2023). Ukrayna'nın batısından doğusuna genişliği yaklaşık 1.300 km iken, kuzeyden güneye uzunluğu yaklaşık 900 km'dir. Toplam arazisi 603.700 km²'dir (2022 Rusya – Ukrayna savaşından önce, Rusya'nın 2014'te Kırım'ı ilhak etmesi ve Donetsk ile Luhansk'ın mevcut konumları sebebiyle Rusya, Ukrayna topraklarının yaklaşık 42.000 km²'sini işgal etmiştir) (Croker vd. 2022). Ukrayna arazisinin büyük bir çoğunluğu ağaçsız, düz bozkır şeklindeki açık steplerdir. Ukrayna yalnızca tek bir dağa sahiptir, Ukraynalı coğrafyacı Stepan Rudnytskyi (1918, s. 25)'ye göre "on Ukraynalıdan dokuzu hayatında dağ görmemiştir ve bir dağın nasıl görüldüğü hakkında bir fikre sahip değildir". Bu gibi coğrafi özellikleri sebebiyle Ukrayna'nın doğal bir savunmaya sahip olmadığı görüşü yaygındır (Kubicek, 2008, s. 1).

Ukrayna'yı iki parçaya ayıran Dinyeper Nehri, Rusya ve Polonya/Litvanya arasında bir sınır oluşturarak, doğu Ukrayna ve batı Ukrayna şeklindeki ayrıma yol açmıştır (Magocsi, 2010, s. 3). Coğrafyanın getirdiği bu fiziksel bölünmüşlük, yeni krizlerin ve anlaşmazlıkların da hazırlayıcısı olmuştur. Zira tarih boyunca doğu Ukrayna, Rus etkisi altında kalırken, batı Ukrayna ise Avrupa'nın etkisi altında kalmıştır. Rusların etkisi altına alamadığı batı Ukrayna, fiziksel anlamda daha küçük olmasına rağmen siyasi ve kültürel gelişim açısından daha olgun şartlara sahiptir (Conquest, 1986, s. 27). Günümüzde Rusya için tartışılan önemli hususlardan biri olan 'Avrupalı mı yoksa Asyalı mı?' sorusu benzer ama farklı bir şekilde Ukrayna için de sorulmaktadır: Ukrayna, Rusya'nın bir parçası mı yoksa Avrupalı bir devlet midir?

Rusya ve Ukrayna arasındaki sorun, Ukrayna eski Cumhurbaşkanı Leonid Kravçuk'un deyişiyle Rusya'nın "emperyal hastalığı" yüzünden kaynaklanmaktadır (Kohut, 2015, s. 243). Nitelik bu sorun çok daha derin bir niteliğe sahiptir, zira sorunun temeli Rus kimliği ve Ukrayna kimliğinin ne olduğu ve nasıl tanımlandığı ile doğrudan ilgilidir. Avrasyacılık özelinde Rusya-Ukrayna krizinin incelemesi yapılırken, iki devlet arasındaki tarihsel ilişki ve karşılıklı yönelti-

len iddiaların geçerliliği incelenmelidir. Özellikle de Avrasyacı görüşün Ukrayna'ya atfettiği jeopolitik mana ve ABD ile Avrupa Birliği'nin sürece olan etkisinin Putin'in politikalarındaki izdüşümü önemlidir.

Rusya'nın Ukrayna ile arasında uzun bir sınır bulunurken, Ukrayna ve Moskova arasında engebesiz ovalardan oluşan yaklaşık 480 km'lik bir mesafe vardır. Bu coğrafi özellik, Rusya'nın Ukrayna üzerinden gelebilecek saldırılar karşısında savunma direncini kırmaktadır (Cabbarlı, 2016). Bu konum, özellikle Yeni Avrasyacıların önem verdiği Mackinder'in Avrasya tasvirli Kalpgâh tanımlamasıyla da doğrudan paralellik göstermektedir. Mackinder için bir kara gücü olan Rusya-Avrasya, kara yoluyla erişilemez bir niteliğe sahiptir (Tezkan vd. 2013). Söz konusu erişilmez ve işgal edilemez özelliğin en kırılgan noktası Ukrayna hattından düz bir ova üzerinden gerçekleşebilecek bir harekettir ve Ukrayna da bu bağlamda Kalpgâh içerisinde yer almaktadır. Dugin, (2021, s. 176) Ukrayna-Rusya sınırı ve Kiev-Moskova hattının Rusya kontrolünde olmaması durumunda Rusya topraklarında askeri bir çatışmanın kolaylıkla cereyan edebileceğini ve küçük bir Karadeniz kıyısına sahip olma durumunda kalan Rusya'nın bağımsızlığının tehlikeye girebileceğinden söz etmektedir. Benzer şekilde Zbigniew Brzezinski (2005, s. 66)'ye göre Avrasya'daki mücadele alanında Ukrayna önemli bir jeopolitik eksen rolüne sahiptir.

Bu denli önemsenen bir bölgenin Avrasyacılık zihniyetindeki tarihsel gelişimi de önem taşımaktadır. Nitekim Ukrayna üzerindeki klasik Avrasyacı perspektifinden doğan düşünceler hala güncelliğini korumaktadır. Harvardlı tarihçi Richard Pipes (2006)'ın söylemiyle 1991'de Sovyetler Birliği'nin yıkılmasıyla "Rusya'da komünizmden kurtulmasından beri bir tür Vernadsky kültü ortaya çıkmıştır". Vernadsky'e artan bu ilgi, 1991'de bağımsızlığını kazanan eski Sovyet ülkelerin konumları hakkındaki görüşlerin de yeniden tartışılmasıyla birlikte gerçekleşmiştir. Vernadsky Avrasya'yı "kendi başına müstakil bir dünya ve halkların topluluğunun vatanı" olarak tanımlarken, Avrasya düzlüklerinde yaşayan bütün halkların tarihini kapsayan genel bir tarih yazımı yapmaya çalışmış, bunu yaparken de Ukraynalıların tarihine özel bir ilgi göstermiştir (Torbakov, 2006, s. 62-64). Avrasyacılar her husustan önce Rusya-Ukrayna ilişkisinin Avrasya'nın birlik ve beraberliği çerçevesinde tesis edilmesi gerektiğini, bu sebeple Ukrayna'nın Avrasya ahenginden koparak Batının bir parçası olmasına yol açabilecek her hareketin engellenmesi gerektiğini savunmuştur.

1991'de Sovyetler Birliği'nin yıkılması ve Ukrayna'nın bağımsız bir devlet olması genel manada Avrasyacıların tahayyül ettikleri yapı için büyük bir tehlikeyi beraberinde getirmiştir. Rusya, yaklaşık 52 milyonluk Slav'ın kontrolünü kaybederek "hayati bir jeopolitik gerileme" dönemine girmiştir. Nitekim, Rusya'nın Ukrayna'yı kaybetmesi, hem Rus İmparatorluğu fikriyle Rus kimliği hakkında belirsizliklere sebep olurken hem de Rusya'nın bölgedeki zengin tarım ve sanayi imkanlarını kaybetmesi, Slav olmayan Avrasya toplumları üzerindeki liderlik iddiasını güçlü bir şekilde sürdürmesine engel oluşturmuştur (Brzezinski, 2005, s. 148). Bu gerilemeyi Dugin (2021, s. 175), Avrasyacı düşünce yapısı ve Rus jeopolitiği için büyük bir tehlike olarak nitelemiştir.

Dugin (2021, s. 204-206)'e göre bir bölgenin jeopolitik anlamda bir manasının olması için evrensel bir boyuta sahip olmalıdır ve Ukrayna bu evrensellikten yoksundur. Dugin aynı zamanda bağımsız Ukrayna devletinin; herhangi bir ülkeye, evrenselliğe, kültürel bir mesajı, coğrafi anlamda eşsizliğe veya etnik özgünlüğe sahip olmadığını belirtmektedir. Ukrayna'nın bağımsız mevcudiyetiyle, yalnızca belirli planlara hizmet eden bir "tampon kordonu" olmaktan öteye gidemeyeceğini belirtmektedir. Dugin (2021, s. 171-206), Ukrayna'nın bir ulus devlet olarak tarihin herhangi bir döneminde var olmadığını belirtirken, aynı zamanda Ukrayna'nın etnik,

ulusal veya kültürel bir halkının olmadığını savunmaktadır. Dugin, Rusya'nın kıtasal ve uluslararası jeopolitik güce sahip olmasının şartı olarak bağımsız bir Ukrayna devletinin var olmamasının gerekliliğini belirtmektedir. Bu açıdan Ukrayna'nın bağımsız bir devlet olmasını, yalnızca Rusya'ya değil tüm Avrasya'ya tehlike oluşturan bir gelişme olarak görmektedir. Böyle bir tehlike sona erdirilmeden de herhangi bir kıtasal jeopolitikten bahsedebilmek Dugin'e göre imkânsızdır. Hatta Dugin için Batı Rus topraklarından ibaret olan Ukrayna'nın egemen bir devlet olarak örgütlenmesi Rusya'nın jeopolitik anlamda güvenliğine yapılan bir saldırı, topraklarına doğrudan yapılan bir müdahale anlamına gelmektedir. Bu müdahale karşısında mücadele veren Rusya'yı Avrasya medeniyetini korumaya çalışan bir güç olarak nitelendiren Dugin, Ukrayna'nın Avrasya dahilinde olmaması halinde eşsiz Avrasya medeniyetinin eksik kalacağını belirtmektedir (Dugin, 2024).

Putin Dönemi Ukrayna Politikası ve Avrasyacılık

Konrad Swider (2015)'a göre Putin dönemi, Sovyetler Birliği'nin yıkılışından sonra Rusya'da oluşan ideolojik boşlukta, Rusya'nın tarihi süreçlerinin (Çarlık Rusya, Sovyetler Birliği) ve bu süreçlerde ortaya çıkan Avrasyacılık, Slavofili gibi görüşlerin sentezlenerek politika oluşturulduğu bir yapıya sahiptir. Sovyet sonrası dönemin bu girift yapısının yanında özellikle Batı kamuoyunda Putin'in emperyalist Rusya'yı yeniden canlandırabilmek amacıyla Avrasyacı görüşün etkisinde politika ürettiği iddia edilirken, mevcut politik zihniyetin mimarlarından biri olarak Aleksandr Dugin'in ismi sıklıkla işaret edilmektedir (Walker, 2014; Donath, 2014). Genel itibarıyla de Dugin, kimi zamanlarda Rus lideri eleştirse de Putin'in politik zihniyetini olumlama çabasıdadır. Keza bu olumlama Dugin (2022, s. 36) mitolojik bir kutsama ile 31 Aralık 1999 günü Arctogaia derneğinin açılış konuşmasında, Fransız kâhin Nostradamus'un "1999 yılının yedinci ayı, gelecek gökyüzünden büyük dehşet kralı Moğolların büyük kralını diriltmek için Mars iyi şansla hüküm sürdükten önce ve sonra" kehaneti ile Putin'in başkanlığa gelişini bağdaştırarak, Putin'i "büyük dehşet kralı yerine 11 Ağustos 1999'da gelen başkan" şeklinde tanımlayarak başlatmıştır.

Dugin (2022, s. 22), Putin'i Atlantikçi'den ziyade bir Avrasyacı olarak nitelemektedir. Kamuoyunda da Putin'in gerçekten bir Avrasyacı olup olmadığıyla ilgili birçok tartışma mevcuttur. Bu durumla ilgili Santiago Zabala ve Claudio Gallo (2022), Dugin'in, Rusya'nın, Atlantikçi güçleri Avrasya'dan uzaklaştırması ve küresel gücünü yeniden kazanmasına yönelik ortaya koyduğu "ABD'deki iç siyasi süreçlerin istikrarsızlaştırılması, İngiltere'nin Avrupa Birliği'nden çıkışının teşvik edilmesi ve Ukrayna'nın ilhakının başlatılması" yol haritası karşısında yaşanan gelişmelerin Dugin'in tasvirine paralel bir şekilde ilerlediğinin altını çizmektedir. Nitekim 2016 yılında gerçekleştirilen ABD Başkanlık seçiminde Donald Trump'ın seçimi kazanma şansını arttırmak için Hillary Clinton'un seçim kampanyasını karalamak ve neticesinde Amerika demokrasisine karşı duyulan güveni zedelemek amacıyla çeşitli engelleme ve sızma faaliyetlerinde bulunduğu yönelik bulgular elde edilmiştir (Abrams, 2019). Diğer yandan 2016 yılında İngiltere'nin Avrupa Birliği'nden çıkmasına yönelik yapılan Brexit referandum sonucunda da Rus hükümetinin ve Putin'in etkisi olduğu iddia edilmektedir. Bu konu hakkında İngiliz hükümeti tarafından hazırlanan elli beş sayfalık rapora göre, Birleşik Krallık'ta Rus etkisi, yeni normal olarak nitelendirilerek, Birleşik Krallık'ın Rus dezenformasyonunun açık bir hedefi olduğunu belirtilmiştir. Raporda şayet Rusya'nın Brexit referandumunda bir etkisi var ise bunun seçim esnasında yapılan bir hileden ziyade sosyal medya, Sputnik, RT gibi finanse ettikleri kuruluşlar aracılığıyla çeşitli bilgi operasyonları ve dezenformasyonlar oluşturarak gerçekleştirdiğini belirtmiştir (Ruy, 2020).

Dugin (2024b), “benim savaşım” olarak isimlendirdiği Ukrayna’yı işgal girişimine giden süreci çeşitli aşamalar üzerinden sıralamıştır. Bu aşamalar sırasıyla; Meydan Olaylarının yaşanması, Kırım’ın ilhaki ile Rus Baharı olarak isimlendirdiği sürecin başlaması ve son olarak Donbass Savaşı ile Novorossiya’nın yeniden gün yüzüne çıkmasıdır. Bu gelişmelerin yanı sıra Sovyet sonrası dönemde Ukrayna’nın Batı ve Rusya arasında kalmasını güçlü bir şekilde hissettiren öncül mevzu 2004 yılında gerçekleşen Turuncu Devrim’dir.

Turuncu Devrim

Sovyetler Birliği’nin yıkılışı sonrası bağımsız olan Ukrayna, tarihte daha önce yaşadığı ikilemin bir benzerini yaşamayı sürdürmüştür. Özellikle Sovyetler sonrası Ukrayna ekonomisinde yaşanan olumsuzluklar, Ukrayna’nın doğusu ve batısı arasındaki görüş farklarının yeniden belirginleşmesine sebep olmuştur. Bu dönemde Ukrayna’nın batısında Avrupa ile entegrasyon fikri güçlü konumda iken, doğusunda ise Rusya ile iş birliğinin artırılmasına yönelik talep öne çıkmıştır. Özellikle de batı Ukrayna’daki aktivist ve politikacılar, ülkenin Avrupa Birliği ile daha yakın ilişkiler geliştirmesi için çaba gösterirken, bunun ancak Rusya’dan tamamen bağımsız olunması ile gerçekleştirilebileceğini savunmaktaydı (Khodunov, 2022, s. 501). Bu siyasi iklimde ise Rusya’yla yakın politikalar yürütmesi sebebiyle Ukraynalılar tarafından Rus yanlısı bir başkan olarak nitelendirilmiş eski bir komünist Leonid Kuçma iktidardaydı. Kuçma’nın devlet başkanlığı yaptığı ikinci dönemde adı birçok yolsuzluk iddiasıyla gündeme gelirken, 1998’den 2004’e kadar olan sürede Ukrayna’da yolsuzluk endeksi 69’dan 122’ye kadar çıkmıştır. Ukrayna, 2003 yılında 133 ülke arasında yapılan yolsuzluk endeksi listesinde 106. sıraya kadar gerilemiştir (Transparency, 2003).

2004 seçimleri ise Kuçma’nın halefi olarak gösterilen Viktor Yanukoviç ile Batı yanlısı olarak bilinen Viktor Yuşçenko arasında geçmiştir (Khodunov, 2022, s. 509). Yanukoviç, istikrar vurgusuyla seçime giderken, Rus lideri Putin ile yakın ilişkisini saklamamıştır. Zira Putin, Yanukoviç’e desteğini gösterebilmek için birkaç defa Ukrayna’yı ziyaret etmiş ve kimi iddialara göre Rus kaynaklarını Yanukoviç’in seçim kampanyasına aktarmıştı (Mitchell, 2012, s. 49). Yanukoviç de bu ‘jestlerin’ karşılığında Rusya ile daha sıkı ilişkiler geliştirileceğini vaat etmişti. Yuşçenko ise bu durumun tam karşısında, Avrupa ve ABD ile daha yakın ilişkiler yürüterek, insan hakları, demokrasi ve ekonomik anlamda büyümenin sağlanmasını vaat etmekteydi (Wilson, 2005, s. 126).

Seçimin ilk turunda Yuşçenko, %39.90 oranında oy alırken, Yanukoviç, %39.26 oranında oy almıştır. İkinci turda ise Yanukoviç, %49.46 oranında oy alırken, ilk turun birincisi Yuşçenko, % 46.61 oranında oy alabilmiştir (European Parliament, 2005). Bu sonuçlar Yanukoviç’in seçimde hile yaptığına dair toplumda güçlü bir kanı oluşturmuştur. Seçim sonuçları açıklandığı andan itibaren Kiev’deki Bağımsızlık Meydanı’nı (Maidan) yaşananları protesto etmek isteyen yüzbinlerce insan doldurmuştur (protestoların zirve yaptığı dönemde katılımcı sayısının bir milyonu geçtiği tahmin edilmektedir) (Mitchell, 2012, s. 48-59). Maidan’da günlerce süren protestolar nihayetinde Yanukoviç ve Yuşçenko arasındaki seçimin tekrarlanması kararı ile sonuçlanmıştır. Bu karar, ABD’nin eski Ukrayna Büyükelçisi William Green Miller’in “parlak, büyük ölçüde spontane gerçekleşen” ve “doğrudan halk iradesinin renkli bir ifadesi olarak” belirttiği Turuncu Devrim’in gerçekleşmesini sağlamıştır (Kennan Institute, 2005). 26 Aralık 2004 tarihinde yapılan seçimde Yuşçenko, ilk seçimin aksine ikinci seçimi önemli bir farkla kazanarak, 2005 yılında göreve başlamıştır.

Turuncu Devrim, doğrudan Rus siyasetini ve Putin’i etkilemiştir. Umland (2012)’e göre Turuncu Devrim, Putin rejiminin siyasi sistemini klasik otoriterlikten para totaliter özelliklerle donatılmış yeni bir otoriterliğe doğru giden sürecin fitilini ateşlemiştir. Bu yeni otoriterliğin

temelinde ise gittikçe ortaya çıkan Putin'in Batı karşıtlığı yer almaktadır. Nitekim Putin (2004), Ukrayna'da yaşanan protestoları, Batı karşıtlığının güçlü şekilde hissedildiği bir tonla değerlendirmiş, Batı'nın Ukrayna toplumunu bölme tehlikesinin altını çizerek, politik normların topluma dayatıldığını belirtmiştir. Putin, diğer tüm ülkelerde olduğu gibi Ukrayna'nın kaderini de yalnızca o ülkenin insanlarının belirleyebileceğini vurgulayarak Batı'nın ülkelerin kaderlerine dışarıdan müdahale ettiğini savunmuştur.

Turuncu Devrim sonrası Ukrayna'daki politik iklim istikrardan uzak seyretmiştir. Devrimin 'fazla renkli' olması aktörler arasındaki anlaşmazlıkları beraberinde getirirken, devrimin temel itirazlarından olan yolsuzluk konusunda herhangi bir gelişme yaşanmaması toplumda hayal kırıklığı ile karşılanmıştır (Khodunov, 2022, s. 510-511), (Spirova, 2008). Bu durum Turuncu Devrim sonrası Ukrayna'da siyasi hayatını sürdüren Yanukoviç için uygun bir alan oluşturmuştur. 2010 senesinde Yanukoviç, ülkeyi ekonomik durgunluktan çıkarmak için yüksek vergi oranlarını düşürmeyi, Rusya ve Avrupa Birliği ile olan ilişkileri denge esas alınarak iyileştirmeyi vaat ederek cumhurbaşkanı seçilmiştir. Yanukoviç, seçim sonuçlarını Ukrayna'nın "birliğine ve istikrarına yönelik atılan ilk adım" olduğunu belirtmiş ve düşmanın Ukrayna toplumdaki farklı fikirdeki insanlar olmadığını, "yoksulluk, yolsuzluk ve tarım geri kalmışlığı gibi gerçek düşmanlarla savaşmak istediğini" belirtmiştir (Krasnolutska vd. 2010), (Goanec vd. 2010). Buna karşın Yanukoviç'in başkanlık dönemi vaat ettiği birlik ve beraberlikten çok uzakta olmuştur. European Social Survey verilerine göre bu dönemde Ukrayna'da hükümete ve hükümete bağlı kurumlara duyulan güven Avrupa genelinde son sırada yer almıştır (Ukrainska Pravda, 2013).

Meydan Olayları

Nasıl ki Turuncu Devrim, Ukrayna'nın Rus otoritesinden kopuşu için önemli bir gelişme ise, 2010'da Yanukoviç'in devlet başkanı olması da Rus otoritesinin yeniden Ukrayna üzerindeki etkisinin tartışılmaya açılması açısından önemli bir gelişmedir. Yaşanan denge değişikliği bölgede hem Rusya için hem de Batı için yeni bir denklem oluşturmuştur. Özellikle Putin, Yuşçenko'nun iktidarında dahi Ukrayna'yı Avrasya İmparatorluğu yaratma tahayyülünde merkez olarak görmüş ve bu doğrultuda Batının bölgedeki etkisini kırabilmek amacıyla Serbest Ticaret Anlaşması için Ukrayna başta olmak üzere Belarus, Moldova, Gürcistan ve Azerbaycan ile önemli görüşmeler yürütmüştür. Diğer taraftan ise Avrupa Birliği, Doğu Avrupa ülkelerinin birliğe dahil olma süreçlerini hızlandıracak çeşitli ortaklık anlaşmaları imzalamaya başlamıştır. Ukrayna hükümeti de Avrupa Birliği'ne giriş için önemli bir adım olan ortaklık anlaşması için görüşmeler yürüterek, 28-29 Kasım 2013 tarihinde imzalanması planlanan bir anlaşma oluşturulmuştur. 21 Kasım 2013'te ise Yanukoviç, Ukrayna'nın yaşadığı ekonomik zorlukların ancak Rusya ile iş birliğinin daha da geliştirilmesi ile çözülebileceği iddiasıyla, AB ile Ortaklık Anlaşması'nın hazırlık sürecini durdurduğunu açıklamıştır (Diuk, 2014). Bu karara karşı Ukrayna'nın ortaklık antlaşmasını imzalayarak Avrupa Birliği'ne dahil olmasını talep eden birçok üniversiteli ve aktivist Bağımsızlık Meydanı'nda toplanmıştır. Gece boyunca süren protestolar gittikçe şiddetini arttırmış, muhalefet partisi ve milliyetçi kanaat önderleri de protestolara katılmıştır (Shveda vd. 2016).

Maidan'da başlayan protestolar Avrupa Birliği'ne dahil olma isteğinin bir göstergesi iken aynı zamanda yüzyıllardır süren Rusya ve Doğu odaklı dış politikanın sonlandırılmasına yönelikti. Batı yanlılarına göre Ukrayna'daki sorunların temel sebebi; Sovyetlerin son, Ukrayna'nın ise en yeni siyasi elitlerinin devlet oluşturma çabalarının başarısız oluşu ile bağımsızlık sonrası Ukrayna'nın eski Sovyet/Yeni Rusya devletinin başarısız bir karışımı olmaktan öteye gideme-

mesiydi. Kalabalığın gittikçe artması ve Yanukoviç'in protestolara karşı orantısız şiddet kullanımını olayların bir protestodan rejim karşıtı bir harekete dönüşmesine sebep olmuş ve toplumda uzun süredir beklenen kıvılcımın yanmasını sağlamıştır (Shveda vd. 2016). 21 Şubat'ta Yanukoviç, AB ve Rusya yetkilerinin gözlemcilerinin katılımıyla muhalefet liderleriyle bir anlaşma yapsa da göstericiler yapılan anlaşmayı reddederek, Ukrayna Başkanlık Sarayı'nı basmıştır. Bu gelişmelerin üzerine Yanukoviç, Ukrayna'yı terk ederek Rusya'ya kaçmış ve ertesi gün Oleksandr Turchynov, Rada tarafından geçici başkan olarak göreve başlamıştır (The Guardian, 2014; Shevsky, 2022, s. 858).

Yanukoviç'in ülkeyi terk etmesinden sonra oluşturulan hükümetin en büyük hedefi Ukrayna'nın AB entegrasyonunu tamamlamaktır. Bu hedef Rusya için iki önemli durumu beraberinde getirmiştir. İlk olarak Rusya, Yanukoviç'in 'darbe' ile görevden el çektirilmesiyle, bir 'dost' hükümeti kaybetmiştir. İkinci olarak ise bu 'dost' hükümetin yerine ideolojik olarak tamamen Rus karşıtlığından beslendiğini düşündükleri ve Batılı devletlerin kuklası olarak tanımladıkları bir hükümet yapısı oluşturulmuştur. AB ve ABD tarafından yeni kurulan Ukrayna hükümetini destekleme vaadi de Rusların bu görüşünü pekiştiriyordu. Putin'e göre Euromaidan olayları sonrası tesis edilen rejimde atılan her adım doğrudan Ukrayna'nın Rusya'dan koparılmasını hedeflemekteydi. Bu durumun en önemli müsebbibi olarak da ABD tarafından organize edildiğine inandığı neo-Nazi grupları görmekteydi (Person vd. 2022). Kısacası Rusya için, Ukrayna'da hükümet erkinin bir kısmı Rus karşıtı "faşist cuntaya" teslim edilmişti (Biersacka vd. 2014). Dugin (2024b) de benzer bir perspektiften Maidan olaylarını, bir protesto olmaktan ziyade pro-Amerikan milliyetçi diktatörlüğün bir senaryosu olarak nitelendirmektedir.

Kırım'ın İlhakı

Yanukoviç yönetiminin düşmesi ve AB yanlısı yeni bir hükümetin tesis edilmesi Putin'in on yılda ikinci defa Ukrayna'yı kaybetmesi anlamına gelmekteydi (Person vd. 2022). Bu kayıp da Putin'in Kırım'ın ilhakına kadar ilerleyen ve günümüze dek süren savaşın fitilini ateşlemiştir (Biersacka vd. 2014). Brzezinski (2005, s. 32), bu durumun Avrasyacılık satranç tahtası üzerinde önemli eksenlerden biri olan Ukrayna'da ABD ile Rusya arasında sürececek jeopolitik savaşın sıcak başlangıcı olduğunu belirtmiştir. Aynı zamanda Ukrayna'nın NATO ve AB'ye entegrasyonu, Rus ulusal güvenliğine doğrudan bir tehdit unsuru olarak görülmekteydi (Friedman, 2015, s. 169). Putin yaşananları Ukrayna'nın Rusya'dan koparılmasına yönelik girişimler olarak nitelerken, bu durum Avrasyacıların Ukrayna konusundaki endişeleriyle doğrudan benzerlik göstermekteydi. Putin'e göre Ukrayna'daki neo-Nazi iktidar, Ukrayna'yı Rusya'dan koparmak için etnik Ruslar ve Rusça konuşan topluma baskı ve şiddet uygulamayı planlıyordu (Biersacka vd. 2014). Ukrayna hükümetinin Rusça yayın yapan kimi kanalları sansürlemeye başlaması Putin'in kendine göre endişeleri için somut bir örnek olmuştur (Ennis, 2014). Akabinde 8 Ağustos 2012'de ise Ukrayna hükümeti, birçok tartışmaya yol açan, Ukrayna oblastlarında konuşulan dilin bölge nüfusun en az %10'u olması halinde resmi olarak kullanılmasına izin veren yasayı yürürlükten kaldırmıştır (Pifer vd. 2012), (Synadinos, 2014). Bu hamle, Rusya'nın, Kırım'da yaşayan etnik Ruslar ve Rusça konuşan vatandaşlarla alakalı hareket isteğini arttırmıştır. Bu gelişmeler karşısında Rus yetkilileri, Ukrayna hükümetinin bölgedeki Ruslara karşı "etnik temizlik" yürüttüğüne dair çok ciddi suçlamalarda bulunurken, Rus propagandacıları ise bu durumu Kırım'ın ilhakında ve Donbass'taki ayrılıkçı hareketlerin meşrulaştırılmasında kullanılmıştır (Pakhomenko, 2015). Trubetzkoy (1991, s. 72-74), bir ulusun tümüyle yabancı bir gücün ruhani ve ekonomik üstünlüğe girmesi sonucunda kendisinin sahip olduğu eşsiz ulusal kültürünü geliştirmesi ve yaşaması engelleniyorsa o ulus için ulusal bağımsız hareketi hem mantıklı hem de

ahlaki olduğunu savunmaktaydı. Temel manasıyla Ukrayna konusunda Putin'in anlayışı da bu yaklaşım ile doğrudan benzerlik göstermektedir.

Alexei Yurchak (2014)'ın "işgal olmayan siyaset teknolojisi" kullanan güçler kavramı, Putin (2014a)'in ise "yerel öz savunma birlikleri" olarak nitelediği fakat herkes tarafından Rus kuvveti olduğu bilinen güçler, 27 Şubat 2014 tarihinde Kırım'ı kontrol altına almış ve 16 Mart 2014'te Kırım'ı referanduma götürmüştür. Referanduma katılanların %95,5'i Kırım'ın Rusya'ya katılması yönünde oy vermiştir. Dönemin ABD Başkanı Barrack Obama, Kırım'daki referandumu yasadışı olarak niteleyerek, sonucun hiçbir zaman kabul edilmeyeceğini belirtirken, Putin, sandıktan çıkan sonuca ve seçmenin iradesine mümkün mertebe saygı duyulması gerektiğini vurgulamıştır (BBC, 2014). Putin bu kararın tarihi bir gerçeğin hatırlatılması olarak görmektedir.

Putin (2014a)'e göre 1954 yılında Nikita Kruşçev, Sovyet anayasasını hiçe sayarak Kırım'ı Ukrayna'ya devredilmiştir. Putin, bu toprak devrinin üzerinden uzun bir süre geçse ve 1991'de Sovyetler Birliği'nin çöküşüyle Kırım'ın nereye ait olduğu bazı kimseler tarafından unutulsa da kalplerinde ve ruhlarında Kırım'ın doğal bir Rus toprağı olduğunu hissettiklerini belirtmiştir. Bu aslında Rusya'nın Kırım'ın ilhaki konusunda resmi tezinin büyük bir karşigelim içerdiğini göstermektedir. Zira Rusya'ya göre, kendileri Kırım'ı ilhak etmiyor aksine Sergei Naryshkin (2014)'in deyimiyle; 1991'de Ukrayna tarafından ilhak edilen topraklarını geri alıyordu. Marlene Laruelle (2012)'ye göre; Putin'in Yeni Avrasyacı tonu, duyduğu Sovyet özleminin bir tezahürüydü. Putin, büyük bir nüfusun yaşadığı Sovyet nostaljisini gerçekleştirilmeyi, rejiminin meşruiyetini sağlamak için benimsemişti.

Novorossiya ve Ukrayna İşgal Girişimi

Putin (2021) Ukrayna'nın Sovyetler Birliği ile birleştiği topraklar ile Sovyetler Birliği'nden ayrıldığı toprakları kıyaslayarak Kırım topraklarının Rusya'ya ait olduğu sonucuna varmaktaydı. Bu konuda Putin aynı zamanda Kırım'ın Rusya ile olan ruhsal bağını ortaya koyduğu temel üzerinden son dönemin gözde kavramlarından olan "Novorossiya-Yeni Rusya" sınırlarına da değinmişti (Biersacka vd. 2014). Novorossiya, ilk olarak, II. Katerina'nın 1768-1774 Osmanlı-Rus savaşı sırasında ele geçirdiği Karadeniz'in kuzeyindeki bölgeleri ifade etmek için kullanılmıştır. Daha sonraları Odessa'daki valiliğin ismine dönüşen Novorossiya, Ukrayna'nın bağımsızlığından sonra Rusya ile birleşme talebini haklı çıkarmak isteyen Transdinyester ayrılıkçılar tarafından yeniden popüler hale getirilmiştir. Putin (2014b) tarafından ise Novorossiya, Büyük Katerina tarafından kazanılan, 1920'lerde sebebi bilinmeyen bir şekilde Ukrayna'ya verilen, Harkov, Lugansk, Donetsk, Herson, Nikolayev ve Odessa bölgelerini içeren bir bölge olarak tanımlanmıştır. Putin'e göre Rusya, buradaki topraklarını kimi nedenlerle kaybetse de Rus halkı Novorossiya'da kalmayı sürdürmüş ve bu durum Rusya'nın çözüm bulması gereken bir sorun haline dönüşmüştür. Bu süreçten sonraki söylemlerinde Putin, Novorossiya kavramını doğrudan kullanılmasa da Kremlin'e bağlı kuruluşlar bu tanımın kullanımını teşvik etmiştir (Laruelle, 2015a). Dugin (2024b)'e göre ise 'Novorossiya davası' ile ilgili atılan her adım Rusya'nın yaşadığı içsel sapmadan uyanmasını ve kendini yeniden bulmasını sağlamaktadır.

Laruelle (2015a)'e göre bu dönemde Novorossiya bağlamında oluşturulan mitlerdeki temel vurgu, güçlü büyük bir birleşik toprak, Batıya karşı kuvvetli bir muhalefet oluşturma (Batı'nın dayatmalarına karşı tüm medeniyetler için koruyucu bir güç konumunda olmak) ve Sovyetler Birliği nostaljisini canlandırma üzerinedir. Novorossiya'nın elde edilmesi Rusya'nın 1991'de haksız şekilde kaybettiği toprakların tekrar kazanmasını ve meşru büyük bir güce dö-

nüşünün müjdesi olarak görülmekteydi. Bu tanımlama Yeni Avrasyacı görüşün temel bileşenleri olan Batı karşıtlığı, medeniyet koruyucu misyon ve birleşik bir Avrasya imparatorluğu görüşleriyle doğrudan paralellik göstermektedir.

Kırım'ın ilhakından sonra ikinci kriz Donbass'ta patlak vermiştir. Donbass, Don Nehri havzası ile Donetsk ve Luhansk oblastlarının %85'ini içeren bölgeyi kapsamaktadır. Bu bölge, Sovyetler Birliği'nin yıkılması ardından Kırım ile benzer süreçleri yaşasa da nüfus ve tarihsel süreç bakımından Kırım'dan farklı bir yapıya sahiptir. Zira Donbass, tarih boyunca Ukrayna'ya ait olmuş ve birçok etnik Ukraynalıya ev sahipliği yapmıştır (Cavandoli, 2016). Yaygın Rus söylemine göre Donbass, etnik Rus nüfusunun çoğunluğu oluşturduğu bir bölge olarak nitelendirilse de tarihin hiçbir bölümünde etnik Ruslar, sayısal bakımdan bölgede yaşayan en yoğun grup olamamış, genelde en büyük çoğunluğa sahip 'azınlık' konumunda yer almıştır (Kuromiya, 2019). Nüfus durumunun aksine ise Donbass bölgesinde bulunan Luhansk ve Donetsk oblastlarında Rusça en yaygın konuşulan dil konumundadır. Bu durum Rusya'nın politikalarında önemli bir meşruiyet unsuru olarak öne çıkmaktadır.

Donbass'ta uzun süredir etkin olan Rus yanlısı gruplar 6 Nisan 2014'te yerel hükümet binalarını ele geçirmiş, akabinde 11 Mayıs 2014 tarihinde Ukrayna hükümetince "Rusya tarafından tertip edilen kriminal bir saçmalık" olarak nitelendirilen bir referandum gerçekleştirilmiştir (BBC, 2014). Referandum sonuçlarına göre Donetsk bölgesindeki seçmenlerin %89'u, Luhansk bölgesindeki seçmenlerin ise %96'sı özyönetim kararını desteklemiştir (Walker vd. 2014). Bu sonuç, Kırım'ın ilhakından sonra Ukrayna'nın doğusunda iki bağımsız cumhuriyet oluşmasına ve bölgedeki etnik bölünmelerin gittikçe kuvvetlenmesine sebep olmuştur (Kasiainenko, 2019). Bu durum Ukrayna ordusu ile Rus destekli güçlerin arasındaki çatışmaların şiddetini arttırmıştır. Rusya, bölgede askeri bir müdahale gerçekleştirdiğine yönelik iddiaları reddetse de NATO, Donetsk yakınlarında Rus güçlerinin toplandığını ve Rusya'nın sınır ötesi bombardıman gerçekleştirdiğini bildirmiştir (Global Conflict Tracker, 2024).

Öte yandan Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik müdahaleci tutumu Ukrayna'nın gittikçe Batı ile yakınlaşmasına neden olmuştur. 19 Şubat 2019 tarihinde Ukrayna Devlet Başkanı Petro Porosenko, Ukrayna'nın stratejik misyonu olarak isimlendirdiği NATO ve AB üyeliğini taahhüt altına alan anayasa kararını imzalamış, Ukrayna'nın politik ve medeni yönünün Batı olduğunu anayasal bir düzeyde ortaya koymuştur (RFE/RL, 2019). Aynı yıl yeni Ukrayna Devlet Başkanı olarak seçilen Volodymyr Zelensky de benzer bir doğrultuda NATO ve AB entegrasyonunu gerçekleştirmeyi Ukrayna'nın resmi politikası olarak sürdürmüştür. 4 Haziran 2019 tarihinde NATO Genel Sekreteri Jens Stoltenberg ile ortak basın toplantısı düzenleyen Zelensky (2019), AB ve NATO'ya tam üyeliğinin Ukrayna'nın dış politikasının önceliği olduğunu belirterek, bu durumun refahı arttırabilmek, yolsuzlukla mücadele etmek ve devleti modernleştirmek amacıyla Ukrayna toplumu tarafından bizzat talep edildiğini vurgulamıştır. Açıklamasının devamında Zelensky, Rus saldırganlığının yalnızca Ukrayna özelinde değil, tüm Avrupa-Atlantik güvenliği açısından bir tehlike yarattığını belirtmiştir.

Ukrayna'nın Batı entegrasyonu ile ilgili kararlı tavrı ve Rus güçlerini uluslararası alanda saldırganlıkla suçlayan ifadeleri Rusya-Ukrayna arasındaki gerilimin iyice tırmanmasına neden olmuştur. 21 Şubat 2022'de Putin, Donetsk ve Luhansk Halk Cumhuriyeti'ni resmen tanıyarak, Ukrayna'ya asker gönderebilmek için meşru bir alan oluşturmaya çalışmıştır. 24 Şubat 2022 tarihinde ise Putin (2022), Donbass'a yönelik "2014'ten bugüne kadar Kiev rejimi tarafından istismara ve soykırıma maruz kalan insanları korumak amacıyla özel bir askeri operasyon" başlatıldığını, "Rusya'yı durdurmaya çalışan ve Rus halkına tehdit olma hedefiyle hareket edenlerin tarihlerinde hiç karşılaşmadıkları sonuçları yaşayacağını" belirtmiştir. BM Güvenlik Konseyi ise

ivedilikle operasyonun durdurulması çağrısında bulunurken, Zelensky, “Ukrayna topraklarını ve özgürlüklerini yaşamlarını ellerinden almak isteyen güçlere karşı savunacaklarını” belirtmiştir (Hankin, 2023).

Yeni Avrasyacılık, Manevi Güvenlik ve Ukrayna İşgali

Putin’in 2014’te başlayan müdahaleci tavrının 2022’de tam bir işgale dönüşmesinin sebeplerine yönelik Avrasyacılık bağlamında bir değerlendirme gerçekleştirilmiştir. Kuzio (2023), söz konusu sekiz senelik süreçte Putin’in politik zihniyetini Dugin başta olmak üzere Rusya’da büyük bir imparatorluk tahayyül eden kişiler güçlü bir şekilde etkilemiştir. Nitekim Kuzio (2021), COVID-19 pandemisinin getirdiği izolasyon uygulamaları sırasında Putin’in imparatorluk tahayyül eden görüşlerle ilgili birçok kitap okuduğunu, 2021’de kaleme aldığı “*Rusların ve Ukraynalıların Tarihsel Birliği Üzerine*” makalesindeki tezlerin de bu okumalar sonucunda ortaya çıktığını savunmaktadır. Nitekim Putin’in işgalden hemen önce kaleme aldığı makale doğrudan Avrasyacı tezlerle paralellik gösterirken, Rusya’nın Ukrayna’ya müdahalesi için meşru teorik bir zemin oluşturma çabasının bir ürünüdür. Putin (2021) makalesinde Rus İmparatorluğu’nun topraklarına doğrudan bir atıfta bulunurken, Ruslar ve Ukraynalıları “tek bir tarihi ve manevi alanın parçası olan tek bir halk” olarak belirtmiştir. Putin, Ukraynalı kelimesinin kullanımının etimolojik kökeninin Rusya’da kenar bölgede yaşayanlar olduğunu yani herhangi bir ulus manası içermediğini belirterek, Ukrayna’yı “Küçük Rusya” olarak isimlendirmektedir. Putin’e göre Küçük Rusya’nın kültürel hazinesi ise Büyük Rus ulusunun bileşenleri (Büyük Ruslar, Küçük Ruslar, Belaruslular) çerçevesinde gelişim göstermiştir. Putin aynı zamanda Küçük Rusya’yı; Ukrayna, Tatarlar, Ermeniler, Yahudiler, Sırlar, Almanlar, Bulgarlar, Lehler, Grekler gibi birçok farklı halka gruba ev sahipliği yapan, etnik bir mozaik olarak tanımlamıştır. Putin, bu mozaikte bulunan tüm halkların, kendi kültürlerini koruyarak bir mozaik içinde yaşayabildiğini savunurken, Avrasya’nın bütünleştirici yapısı ile doğrudan paralel bir tanımda bulunmuştur. Putin makalesinde bu bütünleştirici yapıyı tehdit eden bir Batı portresi çizmiştir.

Aynı zamanda Putin (2021), Sovyetler Birliği dönemindeki politikaları sert bir dille eleştirmiş, Sovyetler Birliği’nin Rus topraklarını Ukrayna’ya ‘hediye’ ederek Rus halkını sosyal bir deneye tabi tuttuğunu, bu durumun da doğrudan Rusya’nın imparatorluk topraklarını bölme girişimi olduğunu belirtmiştir. Sovyetler Birliği Anayasası’nda bulunan, birliği oluşturan cumhuriyetlerin kendi talepleriyle ayrılma hakkını “devlet yapısına konulmuş bir bomba olarak” gören Putin, 1991’de Sovyetler Birliği otoritesinin sona ermesiyle bu bombanın patladığını ifade etmiştir. Bu perspektiften Putin, Sovyetler Birliği’nin kimlik ve millî siyasetini eleştirirken, bu politikaların Batının “bölücü” argümanlarına hizmet ettiğini savunmuştur. Zira Putin, Sovyetler döneminde uygulanan Ukraynalılaştırma politikasının, Ukrayna kimliğinin gelişiminden ziyade Ruslara yönelik kimlik dayatılmasının bir unsuru olarak görmektedir. Ukrayna’daki kimlik dayatmasının ikinci halkası olarak ise Putin, 2014 Maidan olayları sonrası Yanukoviç’in görevden el çektilmesi sonrası ortaya çıkan ‘neo-Nazi’ iktidarın, Rusçaya ve bölgede yaşayan etnik Rusları hiçe sayan yerel halk ve yerel dil politikalarını görmektedir. Bu çıkarımlar, Dugin (2022, s. 22)’in de sıkça vurguladığı Putin’in politik zihniyetinde her zaman var olduğunu iddia ettiği Atlantik karşıtlığını teyit eder niteliktedir. Bununla birlikte Putin (2021), Atlantikçiler tarafından ortaya konan, Ukrayna’nın Rusya’nın bir parçası olmadığı tezinin de Rusya karşıtı bir teze doğru evrilerek, Ukrayna’nın son derece tehlikeli jeopolitik bir oyuna çekildiğini belirtmiştir. Dugin (2024b) de Batı ve Atlantikçi güçlerin taktiğini benzer bir perspektiften “ABD, senaryosu dahilinde neo-Nazileri destekler, baskı oluşturur ve Rusya’yı kanlı bir çatışmaya sürükler” şeklinde açıklıyordu. Michael S. Gorham (2014) Putin’in tezlerinin Soğuk Savaş etkisinde, tıpkı Rus çarlarının rolünü yerine getirir şekilde, Rus topraklarını ve halkını birleştiren, kültürel ve

ruhsal bir altyapıya dayandıran, böylelikle de insanların isteklerini yerine getirdiğini iddia ederek eylemlerini meşrulaştıran bir yapıya sahip olduğunu belirtmiştir.

Ukrayna'nın işgal girişiminde Avrasyacı bilincin rasyonalize edilmesinde ve işgalin meşru bir zemine oturtulmasında Avrasyacıların tezleri önemli bir katkı sağlamıştır. 2009 yılında Rusya'da kurulan daha sonraları içerisinde Dugin'in de aralarında olduğu Izborsky Kulübü ismini alacak olan Dinamik Muhafazakârlar Enstitüsü, yayınladığı Rus Doktrini ile Sovyetler Birliği'nin oluşturduğu uygarlık projesinin sonlanmasının ardından Rusya'da yeni bir uygarlık projesinin ortaya konulmadığı fikriyle, kendilerini "asırlık Rus medeniyetinin" temsilcileri olarak nitelendirerek muhafazakarlıktan ve tarihten beslenen yeni bir uygarlık projesi ortaya koymayı ve "esasen küresel ancak önceliği Rusya" olan bir yol haritası oluşturmayı hedeflemiştir (Dinamik Muhafazakarlar Enstitüsü, t.y.).

Rusya'da Avrasyacı yazarların da önemli bir parçası olduğu muhafazakâr gelişim, Manevi Güvenlik kavramının daha da popülerleşmesine zemin hazırlamıştır. Ukrayna konusunda Rus yetkililer tarafından sıklıkla dile getirilen kavramlardan olan Manevi Güvenlik, Rus devletinin ve Rus toplumunun güvenliğinin ve istikrarının sağlanmasında, belirli dini, kültürel ve ahlaki değerlerin savunulmasını önceleyen bir kavramdır. Bu açıdan muhafazakârlar tarafından Rus ulusu için hayati önem taşıyan bir kavram olarak değerlendirilmektedir. Zira Rus manevi değerlerinin; Batı, Batı kaynaklı sivil toplum kuruluşları, geleneksel olmayan dini gruplar, internet, liberalizm tehdidi ile karşı karşıya olduğu, Rusya'nın da bu unsurlar dahilinde bir kuşatma altında olduğu düşünülmektedir (Stoeckl, 2022).

Putin'in söylemlerinde "Manevi Güvenlik" ile birlikte geleneksel değerlerin Rus devlet ve toplum yapısındaki önemini ortaya koyması, Rus lideri gittikçe Avrasyacı bir tona doğru yaklaşmıştır. Putin (2013)'e göre Batı yozlaşmış hali ve ahlaki ilkeleri bir kenara bırakmasıyla, Tanrı'ya olan kutsal inancı satanizm ile eş değer gören bir politika izlemeye başlamıştır. Batı bu modeli saldırgan bir şekilde dayatmayı sürdürmektedir. Putin, Hristiyanlık ve binlerce yıl içerisinde oluşan ahlak kurallarıyla geleneksel değerler olmadan insanların haysiyetlerini kaybedeceklerini, Rusya'nın ise doğal ve doğru bir şekilde bu değerleri savunduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda Manevi Güvenlik kavramının Ukrayna konusunda sıklıkla dile getirildiği görülmektedir. Zira Ukrayna, Avrasya tahayyülü için de vazgeçilmez bir konumda iken bu bölgenin kontrolü, ruhsal dolayısıyla da ulusal güvenliğin tesisi için hayati önem taşımaktadır. Bu süreçte Manevi Güvenlik, Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik müdahalesinin, daha geniş bir perspektiften de Batı ile olan mücadelesinin temel gerekçesi haline gelmiştir (Stoeckl, 2022). Putin (2022), Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik işgal girişiminin başında Batı'nın Rusya'yı kendi çıkarları dahilinde kullanabilmek için geleneksel değerlerini yok etmeye çalıştıklarını, kendi sahte değerleri ve tavırlarını Rus toplumunu yıpratmak için dayattığını belirtmiştir. Aynı zamanda Putin, insan doğasına aykırı değerlerle ülkeleri yozlaştırmaya çalışan bu davranışların Rusya'ya yayılmasını kimsenin başaramayacağını vurgulamıştır.

Sonuç

Yeni Avrasyacılık, Sovyet sonrası dönemde Rusya'nın küresel güç iddiasının önemli bir tezahürüdür. Avrasyacılık temeli itibarıyla; çekirdeğinde güçlü bir Batı karşıtlığı barındıran, bu karşıtlık üzerinden koruyucu-kurtarıcı misyon oluşturan, mesihçi bir Avrasya imparatorluğu tahayyül eden milliyetçi bir görüştür. Bu sebeple, Sovyetler Birliği'nin dağılışı sonrası ortaya çıkan bağımsız devletler Avrasyacıların tahayyül ettiği imparatorluk fikrinin darbe almasına neden olmuştur. Putin'in iktidarında, özellikle de başkanlığının ikinci döneminde, eski Sovyet ülkelerine yönelik daha agresif ve müdahaleci bir dış politika yürüttüğü görülmektedir. Paralel bir şekilde Rusya'da muhafazakarlıkla birlikte Dugin'in önderliğinde gittikçe popülerleşen Yeni

Avrasyacılık görüşünün Putin'in politik zihniyetinde ve Rus dış politikasının radikalleşmesinde etki ettiği görülmektedir. Söz konusu etki, Avrasyacı görüşün temelini oluşturan tarihi, dini, mitolojik ve coğrafi tezlerinden oluşan söylemlerin Rus lider tarafından sıklıkla tercih etmesinde görünür hale gelmektedir. Bu doğrultuda, Rusya'nın Ukrayna'yı işgal girişiminin öncül olayları da incelendiğinde Putin'in Ukrayna'ya yönelik politikalarını rasyonalize edebilmek, Rusya'ya meşru bir hareket alanı oluşturabilmek için Avrasyacı tezleri kullandığı sonucuna varılmıştır. Özellikle Batılı güçlerin Ukrayna üzerindeki etkisini arttırması, Putin ve Avrasyacılarıdaki Batı karşıtlığı görüşü güçlendirmiş, Ukraynalı kimliğini doğrudan reddeden bir anlayış dahilinde yaşanan gelişmelerin Ukrayna'nın Rusya'dan ve Avrasya'dan koparılmasına yönelik olarak yorumlanmıştır. Böyle bir ortamda Batı'ya olumsuz özellikler atfedilmesi ve Rusya'nın medeniyet koruyucu misyonunun kutsal bir zorunluluk olarak sunulması anlayışı Putin başta olmak üzere Rus yetkililer tarafından sıklıkla dile getirilmiştir. Nitekim Yeni Avrasyacılık, Rusya'nın küresel bir güç olma talebini, Çarlık Rusya ve Sovyetler Birliği nostaljisi üzerinden bir sentez inşa ederek karşılayan bir görüş olarak Putin dönemi Rusya'sının dış politikasında önemli bir etkileyici unsur olarak öne çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

- 2000 Russian National Security Concept. (t.y., t.y. t.y.). *2000 Russian National Security Concept*. Mart 18, 2024 tarihinde Berlin Information Center for Transatlantic Security: <https://www.bits.de/EURA/natsecconc.pdf> adresinden alındı
- ABRAMS, A. (2019). *Here's What We Know So Far About Russia's 2016 Meddling*. Nisan 11, 2024 tarihinde Time: <https://time.com/5565991/russia-influence-2016-election/> adresinden alındı
- AKTAŞ, H. (2013). Kafkaslar Kuşağında Trabzon'un Jeopolitiği . *EkoAvrasya Dergisi*(22), 26-27. Annunciation Greek Orthodox Cathedral. (t.y., t.y. t.y.). *Spiritual Security, the Russian Orthodox Church, and the Russian Foreign Ministry Collaboration or Co-optation?* . Annunciation Greek Orthodox Cathedral: <https://www.agoc.org/assets/files/Papers/Spiritual%20Security,%20the%20Russian%20Orthodox%20Church.ppt> adresinden alındı
- ARMAĞAN, Z. (2011). Avrasya Birliği Pusula Dergisi, İZTO (12):1-3. *Pusula Dergisi*, 12, 1-3.
- AURELIE, C. (2008). *Sürgün: The Crimean Tatars' Deportation and Exile*. Şubat 10, 2024 tarihinde SciencesPo: <https://www.sciencespo.fr/mass-violence-war-massacre-resistance/fr/document/suerguen-crimean-tatars-deportation-and-exile.html> adresinden alındı
- BASSIN, M. (2008). Eurasianism "Classical" and "Neo": The Lines of Continuity. *Eurasian Studies*(17), 279-294.
- BASSIN, M. (2014). *Classical Eurasianism and the Geopolitics of Russian Identity*. 11 11, 2023 tarihinde Centre for Strategic Research and Analysis: <https://cesran.org/classical-urasianism-and-the-geopolitics-of-russian-identity.html> adresinden alındı
- BASSIN, M., & Aksenov, K. E. (2008). Mackinder and the Heartland Theory in Post-Soviet Geopolitical Discourse. *Geopolitics*, 11(1), 99-118.
- BBC. (2014). *Crimea referendum: Voters 'back Russia union'*. BBC: <https://www.bbc.com/news/world-europe-26606097> adresinden alındı
- BBC. (2014). *Ukraine Rebels Hold Referendums in Donetsk and Luhansk*. Mart 18, 2024 tarihinde BBC: <https://www.bbc.com/news/world-europe-27360146> adresinden alındı

- BBC. (2019). *Ukraine Orthodox Church granted independence from Russian Church*. Nisan 11, 2024 tarihinde BBC: <https://www.bbc.com/news/world-europe-46768270> adresinden alındı
- BIERSACKA, J. - O'LEA, S. (2014). The Geopolitics of Russia's Annexation of Crimea: Narratives, Identity, Silences, and Energy . *Eurasian Geography and Economics*, 247-269.
- BLUTH, N. (2018). *The Club that Wants Russia to Take Over the World*. Şubat 16, 2024 tarihinde Coda Story: <https://www.codastory.com/disinformation/the-club-that-wants-russia-to-take-over-the-world/> adresinden alındı
- BOROGAN, I. - SOLDATOV, A. (2023). *Putin's Security Forces Find God*. Mart 20, 2024 tarihinde CEPA: <https://cepa.org/article/putins-security-forces-find-god/> adresinden alındı
- BRZEZINSKI, Z. (2005). *Büyük Satranç Tahtası*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- CABBARLI, H. (2016). İki Güç Arasındaki Ukrayna. *Karadeniz Araştırmaları*, 13(50), 95-123.
- CAVANDOLI, S. (2016). The Unresolved Dilemma of Self-determination: Crimea, Donetsk and Luhansk. *The International Journal of Human Rights*, 20(7), 875-892.
- CONQUEST, R. (1986). *The Harvest Of Sorrow Soviet Collectivization and the Terror-Famine*. Oxford: Oxford University Press.
- CROCKER, N. vd. (2022). *The Turning Points in Russia's Invasion of Ukraine*. 12 29, 2023 tarihinde CNN: <https://edition.cnn.com/interactive/2022/09/europe/russia-territory-control-ukraine-shift-dg/> adresinden alındı
- ÇALIŞKAN, B. (2019). *Ukrainian Church and the Church Wars in the Istanbul-Moscow-Athens Equation*. Nisan 11, 2024 tarihinde iNSAMER: https://en.insamer.com/ukrainian-church-and-the-church-wars-in-the-istanbul-moscow-athens-equation_1622.html adresinden alındı
- DICKINSON, P. (2020). *How Ukraine's Orange Revolution shaped twenty-first century geopolitics*. Ocak 16, 2024 tarihinde Atlantic Council: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukraine-alert/how-ukraines-orange-revolution-shaped-twenty-first-century-geopolitics/> adresinden alındı
- Dinamik Muhafazakarlar Enstitüsü. (t.y., t.y. t.y.). *Rus Doktrini Bölüm 1 Kısım 1*. Nisan 02, 2024 tarihinde Rus Doctrina: <http://www.rusdoctrina.ru/page95569.html> adresinden alındı
- Dinamik Muhafazakarlar Enstitüsü. (t.y., t.y. t.y.). *Rus Doktrini Bölüm 1 Kısım 7*. Nisan 03, 2024 tarihinde Rus Doctrina: <http://www.rusdoctrina.ru/page95569.html> adresinden alındı
- DIUK, N. (2014). EUROMAIDAN: Ukraine's Self-Organizing Revolution. *World Affairs*, 176(6), 9-16.
- DONATH, K. H. (2014). *Dugin, der Wanderprediger Die Tageszeitung, 14 April 2014*. Şubat 21, 2024 tarihinde Taz: <https://taz.de/Debatte-Expansion-Russlands/!5044325/> adresinden alındı
- DUGIN, A. (2003). *Katechon ve Devrim*. Ağustos 04, 2024 tarihinde Rusya Federasyonu Komünist Partisi: <https://kprf.ru/personal/dugin/ideas/19528.html> adresinden alındı
- DUGIN, A. (2004). *Evraziiskaia missiia Nursultana Nazarbaeva*. Moskova: Arktogeia.
- DUGIN, A. (2014). *Eurasian Mission: An Introduction to Neo-Eurasianism*. Londra: Arktos.
- DUGIN, A. (2021). *Rus Jeopolitiği Avrasyacı Yaklaşım*. İstanbul: Küre Yayınları.
- DUGIN, A. (2022). *Putin'e Karşı Putin*. İstanbul: Pınar Yayınları.
- DUGIN, A. (2024a). *Dördüncü Siyaset Teorisi*. İstanbul: Kronoloji Yayınları.
- DUGIN, A. (2024b). *Ukrayna: Benim Savaşım Jeopolitik Günlük*. Temmuz 10, 2024 tarihinde Dugin's Diary: <https://duginsdiary.wordpress.com/wp-content/uploads/2024/04/dugin-ukraynanin-gunlugu.pdf> adresinden alındı

- ELKNER, J. (2005). *Spiritual security in Putin's Russia*. Mart 18, 2024 tarihinde History & Policy: <https://www.historyandpolicy.org/policy-papers/papers/spiritual-security-in-putins-russia> adresinden alındı
- ENGEL, C. (2015). Genghis Khan, the Golden Horde and Neo-Eurasianism in Russian Feature Films. M. Bassin, S. Glebov, & M. Laruelle içinde, *Between Europe&Asia The Origins, Theories, and Legacies of Russian Eurasianism* (s. 101-119). Pittsburgh: University of Pittsburgh Press.
- ENGSTRÖM, M. (2014). Contemporary Russian Messianism and the New Russian Foreign Policy. *Contemporary Security Policy*, 35(3), 367.
- ENNIS, S. (2014, Mart 12). *Ukraine Hits Back at Russian TV onslaught*. Şubat 01, 2024 tarihinde BBC: <https://www.bbc.com/news/world-europe-26546083> adresinden alındı
- ENTIN, M. - ENTINE, E. (2016). The New Role of Russia in the Greater Eurasia. *Strategic Analysis*, 40(6), 590-603.
- European Parliament. (2005). *Presidential Elections Ukraina Ad Hoc Delegation Election Observation of First Round (28 October-1 November 2004), Second Round (19-22 November 2004), Rerun Secound Round (24-27 December 2004)*. Brüksel: European Parliament.
- FAURE, J. (2023, Ekim 08). *What Role Did Ideology Play in Triggering Russia's Invasion of Ukraine?* Şubat 16, 2024 tarihinde The Russia Program: https://therussiaprogram.org/onlinepaper_8 adresinden alındı
- FILOFEI, M. (t.y., t.y.). *Moscow the Third Rome (Excperts)*. Mart 29, 2024 tarihinde University of Oregon: https://pages.uoregon.edu/sshoemak/325/texts/moscow_the_third_rome.htm adresinden alındı
- FRIEDMAN, G. (2015). *Flashpoints: The Emerging Crisis in Europe*. Brunswick: Scribe Publications.
- GLEBOV, S. (2015). *What Was Eurasianism and Who Made it?* M. Bassin, S. Glebov, & M. Laruelle içinde, *Between Europe and Asia The Origins, Theories, and Legacies of Russian Eurasianism* (s. 48-67). Pittsburgh: University of Pittsburgh Press.
- Global Conflict Tracker. (2024, Mart 06). *War in Ukraine*. Mart 18, 2024 tarihinde Global Conflict Tracker: <https://www.cfr.org/global-conflict-tracker/conflict/conflict-ukraine> adresinden alındı
- GOANEC, M. - LEVY, H. (2010, Şubat 08). *Viktor Yanukovych winner of the presidential election in Ukraine*. Ocak 21, 2024 tarihinde Fondation Robert Schuman: <https://www.robertschuman.eu/en/monitor/945-viktor-yanukovych-winner-of-the-presidential-election-in-ukraine> adresinden alındı
- GORHAM, M. S. (2014). *After Newspeak Language Culture and Politics in Russia from Gorbachev to Putin*. Ithaca: Cornell University Press.
- HAMZAOĞLU, H. (2020). Rus Siyasal Hayatına Yön Veren Düşünce Akımlarının Tarihsel Kökenleri. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 9(2), 1610-163.
- HANKIN, L. (2023, Şubat 24). *Grafiklerle: Rusya'nın Ukrayna'yı işgalinin birinci yılı*. Nisan 10, 2024 tarihinde BBC News Türkçe: <https://www.bbc.com/turkce/articles/cqge4n0xwyno> adresinden alındı
- HILL, I. (2023, Haziran 22). *Russia's invasion of Ukraine: Why and why now?* Nisan 10, 2024 tarihinde Lowny Institute: <https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/russia-s-invasion-ukraine-why-why-now> adresinden alındı
- HOROWITZ, M. C. (2022, Şubat 24). *Putin's motivation behind the attack on Ukraine*. (K. d. Groot, Röportaj Yapan) Penn Today.

- İŞCAN, İ. H. (2004). Uluslararası İlişkilerde Klasik Jeopolitik Teoriler ve Çağdaş Yansımaları. *Uluslararası İlişkiler*, 1(2), 47-79.
- İSAYEV, İ. A. (1991). Evraziistvo: mif ili traditsiya? *Komünist*(12), 106-118.
- Izborsky Kulübü. (2012, Eylül 04). *Kulüp Hakkında*. Şubat 16, 2024 tarihinde Izborsky Kulübü: <https://izborsk-club.ru/about> adresinden alındı
- JUKIĆ, L. I. (2021, Kasım 01). *A Russian Intellectual Fortified the Notion of a Eurasian Civilization*. 04 23, 2024 tarihinde New Lines Magazine: <https://newlinesmag.com/essays/a-russian-intellectual-fortified-the-notion-of-a-urasian-civilization/> adresinden alındı
- KASIANENKO, N. (2019). Internal Legitimacy and Governance in the Absence of Recognition: The Cases of the Donetsk and Luhansk "People's Republics". *Ideology and Politics*, 1(12), 135-149.
- Kennan Institute. (2005, Mart 08). *Orange Revolution: Ukraine Votes for Change*. Ocak 21, 2024 tarihinde Wilson Center: <https://www.wilsoncenter.org/article/orange-revolution-ukraine-votes-for-change> adresinden alındı
- KHODUNOV, A. (2022). The Orange Revolution in Ukraine. J. A. Goldstone, L. Grinin, & A. Koro-tayev içinde, *Handbook of Revolutions in the 21st Century The New Waves of Revolutions, and the Causes and Effects of Disruptive Political Change* (s. 501-516). Cham: Springer.
- KHOLMOGOROV, E. (2005). *Russkii proekt. Restavratsiia budushchego*. Moskova: Algoritm.
- KOHUT, Z. E. (2015). History as a Battleground Russian-Ukrainian Relations and Historical Consciousness in Contemporary Ukraine. S. F. Starr içinde, *The International Politics of Eurasia: V.1: The Legacy of History in Russia and the New States of Eurasia* (s. 243-286). New York: Routledge.
- KONAK, A. (2019). Kırım'ın İlhakı ile Sonuçlanan Ukrayna Krizi ve Ekonomik Etkileri. *Uluslararası Afro-Avrasya Araştırmaları Dergisi*, 4(8), 8-93.
- KORKMAZ, M. (2022). KAVRAM OLARAK AVRASYA VE AVRASYACILIK YAKLAŞIMLARI ile AVRASYA STRATEJİSİNE BAKIŞ. *Avrasya Beşeri Bilim ARAŞTIRMALARI DERGİSİ*, 2(2), 88-104.
- KRAMER, A. E. (2014). *Ukraine Turns to Its Oligarchs for Political Help*. Şubat 01, 2024 tarihinde The New York Times: https://www.nytimes.com/2014/03/03/world/europe/ukraine-turns-to-its-oligarchs-for-political-help.html?_r=0 adresinden alındı
- KRAMER, M. (2012). *Why Did Russia Give Away Crimea Sixty Years Ago?* Şubat 02, 2024 tarihinde Wilson Center: <https://www.wilsoncenter.org/publication/why-did-russia-give-away-crimea-sixty-years-ago> adresinden alındı
- KRASNOLUTSKA, D. – CHOURSINA, K. (2010, Şubat 08). *Yanukovych Wins Ukraine's Presidential Election*. Oscepa: <https://www.oscepa.org/en/news-a-media/press-releases/press-2010/yanukovych-wins-ukraines-presidential-election> adresinden alındı
- KUBICEK, P. (2008). *The history of Ukraine*. Connecticut: Greenwood Press.
- KUROMIYA, H. (2019). The War in the Donbas in Historical Perspective. *The Soviet and Post-Soviet Review*, 46(3), 245-262.
- KURT, S. (2019). Dugin'in Avrasyacılık Anlayışında Türkiye'nin Yeri. *Güvenlik Stratejileri*, 15(31), 425-467.
- KUZIO, T. (2017). Stalinism and Russian and Ukrainian national identities. *Communist and Post-Communist Studies*, 1-14.
- KUZIO, T. (2020). *Crisis in Russian Studies? Nationalism (Imperialism), Racism and War*. Bristol: E-International Relations Publishing.

- KUZIO, T. (2021, Temmuz 20). *Why Russia and Ukraine are Likely Headed for an Escalation in Their War*. Nisan 10, 2024 tarihinde The National Interest: <https://nationalinterest.org/feature/why-russia-and-ukraine-are-likely-headed-escalation-their-war-189947> adresinden alındı
- KUZIO, T. (2022). *Russian Nationalism and the Russian-Ukrainian War*. Oxfordshire: Routledge.
- KUZIO, T. (2023, Ocak). Imperial nationalism as the driver behind Russia's invasion of Ukraine. *Nations and Nationalism*, 29(1), 30-38.
- LACOSTE, Y. (2007). *Büyük Oyunu Anlamak Jeopolitik: Bugünün Uzun Tarihi*. (E. Ergüven, & İ. Akça, Dü) İstanbul: NTV Yayınları.
- LAFISKY, V. (2020). "Crimea Acts" of 1954: International Legal Principles. *Russian Law Journal*, 8(4), 4-29.
- LARUELLE, M. (2012). Larger, Higher, Farther North ... Geographical Metanarratives of the Nation in Russia. *Eurasian Geography and Economics*, 53(5), 557-574.
- LARUELLE, M. (2015). Conceiving the Territory Eurasianism as a Geographical Ideology. M. Bassin, S. Glebov, & M. Laruelle içinde, *Between Europe&Asia The Origins, Theories, and Legacies of Russian Eurasianism* (s. 68-83). Pittsburgh : University of Pittsburgh Press.
- LARUELLE, M. (2015). The Three Colors of Novorossiia, or the Russian Nationalist Mythmaking of the Ukrainian Crisis. *Soviet Affairs*, 32(1), 55-74.
- LARUELLE, M. (2016). The Izborsky Club, or the New Conservative Avant-Garde in Russia. *The Russian Review*, 75(4), 626-644.
- LAVERTY, N. (2008). The Problem of Lasting Change Civil Society and the Colored Revolutions in Georgia and Ukraine. *Demokratizatsiya*, 16(2), 143-161.
- LOWER, W. (2005). *Nazi Empire-building and the Holocaust in Ukraine*. North Carolina: The University of North Carolina Press in association with the United States Holocaust Memorial Museum.
- LUKIN, A. (2018). Eurasia – from confrontation to partnership. *Journal of Eurasian Studies*, 9(2), 83-84.
- MACKINDER, H. J. (1904). The Geographical Pivot of History. *The Geographical Journal*, 23(4), 421-437.
- MACKINDER, H. J. (1942). *Democratic Ideals and Reality*. Washington: National Defense University Press.
- MACKINDER, H. J. (1942). The Round World and the Winning of the Peace. *Foreign Affairs*, 21(4), 595-605.
- MAGOCSI, P. R. (2010). *A History of Ukraine: The Land and Its Peoples*. Toronto: University of Toronto Press.
- MITCHELL, L. A. (2012). *The Color Revolutions*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- MOSHKIN, S. V. (2022, Nisan 28). *Why did Khrushchev transfer Crimea to Ukraine?* Şubat 09, 2024 tarihinde The Baltic Rim Economies Review: <https://sites.utu.fi/bre/why-did-khrushchev-transfer-crimea-to-ukraine/> adresinden alındı
- NARYSKIN, S. (2014, Haziran 11). *Crimea Annexed by Ukraine 23 Years Ago — Naryshkin*. Şubat 05, 2024 tarihinde Russian New Agency: <https://tass.com/russia/735705> adresinden alındı
- Nebesna Sotnya. (2014, Kasım 21). *Cennetten Gelen Kahramanlar*. Ocak 21, 2024 tarihinde Ulusal Anıt Kompleksi "Cennetten Gelen Kahramanlar" - Onurlu Devrim Müzesi: <https://www.maidanmuseum.org/en/node/348> adresinden alındı

- ONUÇ, O. (2014). *Mapping Mass Mobilization: Understanding Revolutionary Moments in Argentina and Ukraine*. Londra: Palgrave Macmillan.
- ONUÇ, O. (2015). *Ukraine's Euromaidan: Analyses of a Civil Revolution*. D. Marples, & F. Mills. içinde Stuttgart: Ibidem.
- OVINNIKOV, R. (1994, Nisan 16). Moskova: Nezavisimaya gazeta.
- ÖZCAN, K. (2012). Sürgündeki Kırım Tatarları Hakkında Ukrayna Arşivlerinde Yer Alan (1954-1967 Dönemine Ait) Bazı Belgeler ve Değerlendirmeleri. *Tarih Dergisi*(43), 167-196.
- ÖZDEMİR, H. - BAKAN, S. (2016, Aralık). Ulus Devletin Oluşumu ve Sorunları Açısından Almanya ile Fransa'nın Karşılaştırılması. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(Ek Sayı), 19-58.
- PAKHOMENKO, S. (2015). Identity Factor in Terms of the Ukrainian Crisis (the Example of The Donbas Region). *Güvenlik Teorileri ve Uygulama*(3), 95-102.
- Partiya Yevraziya. (2001, Nisan 21). 'Programma OPOD "Evraziya. Mart 25, 2024 tarihinde Evraziya: <http://evrazia.org/modules.php?name=News&file=article&sid=40> adresinden alındı
- PERSON, R. - MCFAUL, M. (2022, Nisan). What Putin Fears Most. *Journal of Democracy*, 33(2), 18-27.
- PIFER, S. - HANNAT, T. (2012, Ağustos 12). *What Ukraine's New Language Law Means for National Unity*. Şubat 01, 2024 tarihinde Brookings: <https://www.brookings.edu/articles/what-ukraines-new-language-law-means-for-national-unity/> adresinden alındı
- PIPES, R. (2006). Nikolai Nikolaevich Bolkhovitinov, Russkie uchenye-emigranty (G. V. Vernadskii, M. M. Karpovich, M. T. Florinskii) i stanovlenie rusistiki v SShA. *Kritika*, 7(2), 383.
- POCOCK, J. G. (2003). The historiography of the translatio imperii. J. G. Pocock içinde, *Barbarism and Religion* (s. 127-150). Cambridge: Cambridge University Press.
- POE, M. (2001). Moscow, the Third Rome: The Origins and Transformations of a "Pivotal Moment". *Jahrbücher für Geschichte Osteuropas*, 49(3), 412-429.
- Pravda. (2013, Şubat 19). *Ukrayna Demokrasi sıralamasında Pozisyon Kaybediyor*. Ocak 21, 2024 tarihinde Ukrainska Pravda: <https://www.pravda.com.ua/news/2013/03/19/6985839/> adresinden alındı
- PRYCE, P. (2013, Mart). Putin's Third Term: The Triumph of Eurasianism? *Romanian Journal of European Affairs*, 13(1), 25-43.
- PUMPYANSKY, A. (2003). *We and the world. Do Russians want to join Europe?* 11 20, 2023 tarihinde New Times: http://www.newtimes.ru/eng/detail.asp?art_id=873. adresinden alındı
- PUTIN, V. (2004). *Otvety na voprosy rossiiskikh zhurnalistov*. Ocak 12, 2024 tarihinde Kremlin: www.kremlin.ru/appears/2004/12/06/1409_type63380_80827.shtml adresinden alındı
- PUTIN, V. (2007). *Transcript of Press Conference with the Russian and Foreign Media*. President of Russia: <http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/24026> adresinden alındı
- PUTIN, V. (2013). Stenogramma vystupleniia Vladimira Putina na zasedanii kluba 'Valdai'. Moskova: Rossiyskaya Gazeta.
- PUTIN, V. (2014a). *Address by President of the Russian Federation*. Kremlin: <http://kremlin.ru/news/20603> adresinden alındı
- PUTIN, V. (2014b). *Vladimir Putin ile Doğrudan Hat*. Şubat 08, 2024 tarihinde Rusya Devlet Başkanı: <http://kremlin.ru/events/president/news/20796> adresinden alındı

- PUTIN, V. (2018). *Vladimir Putin's annual news conference*. Nisan 11, 2024 tarihinde Kremlin: <http://en.kremlin.ru/events/president/news/59455> adresinden alındı
- PUTIN, V. (2021). *Article by Vladimir Putin "On the Historical Unity of Russians and Ukrainians"*. President of Russia: <http://en.kremlin.ru/events/president/news/66181> adresinden alındı
- PUTIN, V. (2022). *Rusya Federasyonu Başkanı'nın Konuşması*. Kremlin: <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67843> adresinden alındı
- RFE/RL. (2019). *Ukraine President Signs Constitutional Amendment On NATO, EU Membership*. Nisan 10, 2024 tarihinde RadioFreeEurope RadioLiberty: <https://www.rferl.org/a/ukraine-president-signs-constitutional-amendment-on-nato-eu-membership/29779430.html> adresinden alındı
- ROBBINS, G. (1993). The Post-Soviet Heartland: Reconsidering Mackinder. *Global Affairs*, 8, 95-108.
- ROBINSON, P. (2019). *Russian Conservatism*. New York: Cornell University Press.
- RUDNYTSKYSYI, S. (1918). *Ukraine, the Land and its People*. New York: Rand McNally & Co.
- RUY, D. (2020). *Did Russia Influence Brexit?* Nisan 11, 2024 tarihinde Center for Strategic & International Studies: <https://www.csis.org/blogs/brexit-bits-bobs-and-blogs/did-russia-influence-brexit> adresinden alındı
- SAPUPPO, M. (2024). *Putin's unpunished Crimean crime set the stage for Russia's 2022 invasion*. Nisan 11, 2024 tarihinde Atlantic Council: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/putins-unpunished-crimean-crime-set-the-stage-for-russias-2022-invasion/> adresinden alındı
- SAVITSKY, P. (1926). Geograficheskii obzor Rossii-Evrazii. *Mir Rossii-Evraziia*, 219-232.
- SHEVSKY, D. (2022). Euromaidan Revolution in Ukraine . J. A. Goldstone, L. Grinin, & A. Korotayev içinde, *Handbook of Revolutions in the 21st Century The New Waves of Revolutions, and the Causes and Effects of Disruptive Political Change* (s. 851-863). Cham : Springer .
- SHLAPENKOTH, D. (2012). Lev Gumilev: The Ideologist of the Soviet Empire. *History of European Ideas*, 38(3), 483-492.
- SHVEDA, Y. - PARK, J. H. (2016). Ukraine's Revolution of Dignity: The dynamics of Euromaidan. *Journal of Eurasian Studies*, 7, 85-91.
- SPIROVA, M. (2008). Corruption and Democracy. The "Color Revolutions" in Georgia and Ukraine. *Taiwan Journal of Democracy*, 4(2), 75-90.
- Sputnik Türkiye. (2020). *Rusya ordusunun ana kilisesi törenle kutsandı*. Mart 20, 2024 tarihinde Sputnik Türkiye: <https://sputniknews.com.tr/20200614/rusya-ordusunun-ana-kilisesi-torenle-kutsandi-1042249043.html> adresinden alındı
- STOECKL, K. (2022). Russia's Spiritual Security Doctrine as a Challenge to European Comprehensive Security Approaches. *The Review of Faith & International Affairs*, 20(4), 37-44.
- STOECKL, K. (2022). Russia's use of "Spiritual Security": An Interview with Kristina Stoeckl. (J. Birdsall, Röportaj Yapan)
- SUBOLIĆ, M. (1996). Nikolaj S. Trubecki Kao Kriticâr Evropocentrizma. *Социолошки преглед*, 1(30), 91-101.
- SYNADINOS, E. (2014). *Ukrainian Parliament ban on the use of Greek and Russian by ethnic Greeks*. Şubat 01, 2024 tarihinde European Parliament: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-8-2014-010539_EN.html adresinden alındı
- SWIDER, K. (2015). Klub Izvorski wobec Ukrainy. *Studia Polityczne*, 2(38), 121-137.

- TEZKAN, Y. - TAŞAR, M. M. (2013). *Dünden Bugüne Jeopolitik Dünya ve Türkiye*. İstanbul: Ülke Siyaset.
- The Guardian. (2014). *Agreement on the Settlement of Crisis in Ukraine - full text*. Ocak 21, 2024 tarihinde The Guardian: <https://www.theguardian.com/world/2014/feb/21/agreement-on-the-settlement-of-crisis-in-ukraine-full-text> adresinden alındı
- TORBAKOV, I. (2006). Between Russia, Ukraine, and Eurasia: Georgii Vernadskii's Search for Identity. P. Levine, S. Turoma, & M. Waldstein içinde, *Empire De/Centered* (s. 61-84). New York Oxon: Routledge.
- Transparency. (2003). *Corruption Perceptions Index*. Ocak 14, 2024 tarihinde Transparency: <https://www.transparency.org/en/cpi/2003> adresinden alındı
- TRUBETZKOY, N. S. (1991). The Legacy of Genghis Khan: A Perspective on Russian History not from the West but from the East (1925). N. S. Trubetzkoy içinde, *The Legacy of Genghis Khan and Other Essays on Russia's Identity* (s. 161-232). Ann Arbor: Michigan Slavic Publications.
- TRUBETZKOY, N. S. (1991). The Russian Problem. N. S. Trubetzkoy içinde, *The Legacy of Genghis Khan and Other Essays on Russia's Identity* (s. 101-116). Ann Arbor: Michigan Slavic Publications.
- TROITSKY, E. S. (2010). *Rossijskoe obščestvo, priroda i kosmos v svete russkoj sobornosti*. Moskova: Moskva Izdat. Gruppya 'Granica'.
- Ukrainska Pravda. (2013). *Ukrayna, Güven Düzeyi Açısından Hükümet Organlarına Olan Güven Geride Kalıyor*. Ocak 21, 2024 tarihinde Ukrainska Pravda: <https://www.pravda.com.ua/news/2013/02/11/6983262/> adresinden alındı
- Ukrainska Pravda. (2014). *Parlamento, Kitleli Baskılara Yol Açacak Yasaları Kabul Etti - 'Vidrodzhennya' Vakfı*. Ocak 21, 2024 tarihinde Ukrainska Pravda: <https://www.pravda.com.ua/news/2014/01/16/7009773/> adresinden alındı
- UMLAND, A. (2012). Russia's New "Special Path" After the Orange Revolution. *Russian Politics & Law*, 50(6), 19-40.
- ÜLKÜSAL, M. (1967). Kırım Türklerine Tanınan Haklarla İlgili Özel Yayın. *Emel*(42), 12.
- RIASSANOVSKY, N. (1967). The Emergence of Eurasianism. *California Slavic Studies*(4), 39-72.
- Vatan Kırım. (2018). *Kırım Yarımadası*. Aralık 30, 2023 tarihinde Vatan Kırım: <https://www.vatan-kirim.net/kirim-yarimadasi-39/> adresinden alındı
- VERNADSKY, G. V. (2008). *Nachertanie russkoi istorii/ 'Начертание русской истории'*. Moskova: Algoritma.
- VERNADSKY, G. V. (1923). O Russkom Pravopisanii. *Russkaia mysl*, 6(8), 332-334.
- WALKERS, S. (2014). *Ukraine and Crimea: What is Putin Thinking?* Şubat 21, 2024 tarihinde The Guardian: <https://www.theguardian.com/world/2014/mar/23/ukraine-crimea-what-putin-thinking-russia> adresinden alındı
- WALKER, S. vd. (2014). *Ukraine: pro-Russia separatists set for victory in eastern region referendum*. Mart 18, 2024 tarihinde The Guardian: <https://www.theguardian.com/world/2014/may/11/eastern-ukraine-referendum-donetsk-luhansk> adresinden alındı
- WEHRSCHÜTZ, C. (1998). Rus Fikriyatının Parçası Olarak Avrasyacılık. E. Göka (der.), & M. Yılmaz (der.) içinde, *Uygarlığın Yeni Yolu Avrasya*. İstanbul: Kızılelma Yayıncılık.
- WILSON, A. (2005). *Ukraine's Orange Revolution*. Londra: Yale University Press.
- YILMAZ, S. (2015). Yeni Avrasyacılık ve Rusya. *SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMALARI DERGİSİ*(34), 111-120.

- YURCHAK, A. (2014). *What's Going on in Ukraine? Little Green Men: Russia, Ukraine and post-Soviet Sovereignty*. Ŗubat 01, 2024 tarihinde Anthropoliteia: <https://anthropoliteia.net/2014/03/31/little-green-men-russia-ukraine-and-post-soviet-sovereignty/> adresinden alındı
- ZABALA, S. vd. (2022). *Putin's philosophers: Who inspired him to invade Ukraine?* Nisan 11, 2024 tarihinde Aljazeera: <https://www.aljazeera.com/opinions/2022/3/30/putins-philosophers> adresinden alındı
- ZAGORSKI, A. (1995). NATO and CIS: A Russian View. *Cambridge Review of International Affairs*, 9(1), 101-113.
- ZASENKO, O. E. vd. (2023). *Ukraine*. Aralık 29, 2023 tarihinde Britannica: <https://www.britannica.com/place/Ukraine> adresinden alındı
- ZELENSKY, V. (2019, Haziran 05). *Joint press conference by NATO Secretary General Jens Stoltenberg and the President of Ukraine, Volodymyr Zelenskyy*. Nisan 10, 2024 tarihinde North Atlantic Treaty Organization: https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_166602.htm adresinden alındı

EXTENDED ABSTRACT

Russia and Ukraine, in addition to being neighboring countries, have a historically complex relationship. This complexity is primarily rooted in the Dnieper River, which divides Ukraine into western and eastern regions, leading to various political and historical developments. These developments are directly related to the concepts of nationhood and identity. Eurasianism, with its emphasis on a Eurasian identity, offers a unified framework for both countries amidst this complexity.

The origins of Eurasianism are often linked to the conservative movement that opposed the Western reforms implemented by Peter the Great, fearing that these reforms would corrupt or destroy Russia's civilization, culture, and spiritual strength. Eurasianism became a more comprehensive doctrine during the period when Tsarist Russia collapsed and the Soviet Union was established. The movement, known as Classical Eurasianism, argued that Eurasia was a unique civilization, neither East nor West, and aimed to create a new political paradigm for Russia. This movement was built on strong elements of conservatism, Orthodoxy, and Russian nationalism. Eurasianists, therefore, put forth various historical, geographical, religious, and mythological arguments to assert that Eurasia is a distinct entity and sought to preserve this structure. Consequently, Eurasianism provided an important ideological foundation for maintaining the integrity of the disintegrating imperial territories, offering an alternative to Russian nationalism.

The collapse of the Soviet Union marked the disappearance of the Soviet identity, which had enabled control over a multi-ethnic region, and the loss of its dominant position in the international system was seen by Eurasianists as a recurrence of history. In this context, the Neo-Eurasianism movement, led by Aleksandr Dugin, emerged as a new focal point for Russian expansionism. Neo-Eurasianism was brought to the forefront as a way for Russia to reestablish its presence in the territories it once controlled during the Soviet era. Dugin, while reiterating the theses of Classical Eurasianism, also constructed an opposition to Atlantism/the West by emphasizing the post-modern era and the threat of globalization to traditional civilizations. Dugin transformed Eurasianism within his doctrine into a structure directly opposing the U.S. and Atlantism, presenting a broader spectrum on a more political basis. He also characterized the structure of Russia's state organization as inherently imperial, claiming that Russia, with its

Third Rome ambition, holds the concept of Katechon, acting as a force that restrains powers threatening humanity.

Ukraine holds vital importance for the envisioned Eurasian Empire due to its geographical position. As a result, Eurasianists have always sought to strengthen Ukraine's ties with Russia and Eurasia, working to prevent separatist movements. Following the collapse of the Soviet Union, Ukraine's independence was seen as a direct blow to the Eurasianist view. Dugin considers an independent Ukrainian state a direct threat to the Eurasian idea and to Russia's national security. The events of the 2004 Orange Revolution, where the presence of Russians in Ukraine was contested, and the Euromaidan protests in 2014, sparked by the suspension of Ukraine's accession to the EU, were significant developments for Russia, reinforcing the belief that Ukraine was being drawn into the West's sphere of influence. In Russia, there is a strong belief that the events in Ukraine were orchestrated by neo-Nazis and directly organized by the United States. In response to these developments, under Putin's leadership, Russia initiated what Dugin calls the "Russian Spring," beginning with the first phase of its invasion of Ukraine. The subsequent conflicts in Donbass continued with a large-scale invasion in 2022.

During this period, it is observed that Eurasianist theses are frequently reiterated in Putin's foreign policy, building a significant Soviet nostalgia. Indeed, Putin approached the annexation of Crimea, the Donbass War, and Russia's 2022 invasion of Ukraine in a similar manner. Putin describes Ukraine as "Little Russia," one of the components that make up Greater Russia, asserting that its cultural and historical development is an extension of Russia. From this standpoint, Putin denies the Ukrainian identity and emphasizes a unified Russian Empire. Putin also frequently compares Ukraine's borders before and after it became part of the Soviet Union, emphasizing that these lands historically belong to Russia. In this regard, he claims that Russia is coming to the aid of people in Ukraine who wish to live according to their own culture, portraying Russia as having a mission of civilizational preservation. Dugin shares a similar perspective, arguing that the Atlantic powers are attempting to erase Ukraine's true historical and national identity, creating a structure that operates according to their values. Russia, in contrast, is fighting against this.